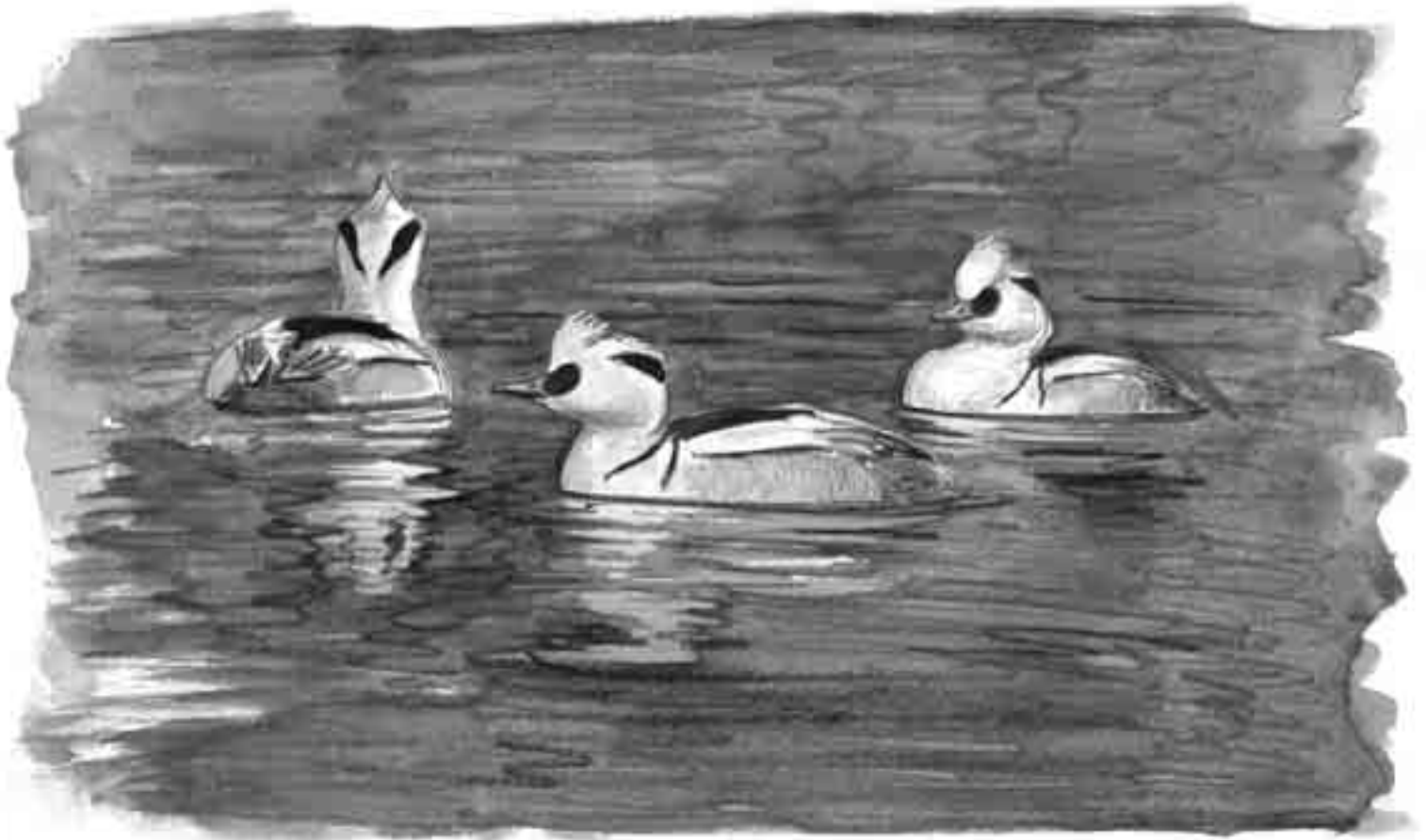

Hjejlen

Årgang 22
Nr. 1 Februar 2004

Dansk Ornitologisk Forening

Viborg Amt

HJEJLEN årgang 22 Nr. 1, februar 2004

MEDLEMSBLAD FOR DANSK ORNITOLOGISK FORENING, VIBORG AMT

Ansvarshavende redaktør: Eyvind Lyngsø Jakobsen (EJL) • Østervænget 27, 8800 Viborg • 8667 1646 • eyvijak@worldonline.dk

Layout: Jørgen Peter Kjeldsen (JPK) • Højstrupvej 9, 7741 Frøstrup • 9799 1539 • pjoern@post2.tele.dk

ISSN 0993-9694

Oplag dette nummer: 415 eks.

Tryk: A. Søe-Knudsen, Stoholm

Forside: Jens Frimer Andersen

BESTYRELSE FOR DOF-VIBORG AMT:

Formand **Per W. Buchwald** (PWB) • Nørresøvej 18, 8800 Viborg • 8667 1638 • tromwald@post.tele.dk

Næstformand **Jens J. Pedersen** (JJP) • Violvej 3, 7900 Nykøbing • 9772 0420 • vilsgaard@pedersen.mail.dk

Kasserer **Ole Kristjansen** (OK) • Svinglen 66, 8800 Viborg • 8667 3181 • oklab@post6.tele.dk

Jan Kristensen (JK) • Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm • 9796 2456 • oz1iil@post5.tele.dk

Martin Kviesgaard (MK) • Vibækvej 32B, 8800 Viborg • 8664 3646 • ml.kviesgaard@mail.dk

Annie Pedersen (AP) • Sangildvej 29, 8620 Kjellerup • 8688 0248 • annie_pedersen@hotmail.com

Robin Milner (RM) • Wåleshøjen 3, 8800 Viborg • 8667 5086 • robmgb@post.tele.dk

Frits Rost (FR) • Baldersvej 18, 8800 Viborg • 8727 1011 • f.rost@mobilixnet.dk

Ole Lilleør (OL) • Mageløs 4, 8800 Viborg • 8662 8032 • ole.lilleor@get2net.dk

KONTAKTPERSONER:

Revisor: ELJ • Repræsentantskabsmedlemmer: PBW, OK. Suppleant: MK •

Kontaktperson i DOFs hovedbestyrelse: OL • Fredningsudvalg: JJP •

Ekskursionsudvalg: AP • Lokalrapport (FUGLE og DYR i Nordjylland): FR •

Ringmærkningsgruppe: Niels Odder Jensen, Klitmøller • Grønt Råd: PWB.

Suppleant: JJP • Fugleværnsfonden: ELJ, MK

Indhold

Årsberetning fra formanden	4
Regnskab 2003	7
Agerø 2003	8
SU-beskrivelse	12
Caretaker- projektet	16
Kirkeuglen i Nordjylland	18
Langs Nordamerikas Stillehavskyst	22
Om Tårnfalkekasser på strandene	28
Siden Sidst	30
Ture og møder	35
Fuglenes dag	37
Stortur Neusiedler See	38

Tak

Fra udsendelse af HJEJLEN 2003/4 i begyndelsen af januar 2004 til 12/2 2004 er der indkommet 3900 kr. i gavebidrag, ligesom nogle af abonnenterne har fornyet deres abonnement for 2004. Tak for de tilsendte beløb, hvoraf nogle af bidragene størrelsesmæssigt var betydelige. Det luner i en tid, hvor udsendelsen af vort blad vil koste os 3000-4000 kr. mere, end det hidtil har kostet.

I redaktionen håber vi på, at flere i den kommende tid vil betænke lokalafdelingen med et bidrag. Indbetalingskortet var indhæftet i HJEJLEN 2003/4. Skulle det være bortkommet, kan en indbetaling ske ved en netbanksoverførsel, idet du bruger indbetalingskorttype 73, springer den næste rubrik over og udfylder kreditor-nummeret, som er 8619 0184.

Abonnenter, som endnu ikke har betalt, kan gøre det samme.

Redaktionen

Forår

Velkommen Lærkelil!
Jeg ved ej Strengespil,
saa sødt og rent og jublende så vide
som disse Tonedrag,
de glade klokkeslag
som ringe Vaaren ind ved Vintertide.

-Chr. Richardt

Af Per W. Buchwald, formand for DOF-Viborg Amt

Årsberetning 2003

Jeg vil begynde årsberetningen for DOF-Viborg Amt 2003 med en række statistiske oplysninger.

Lokalbestyrelsen har i det forgangne år afholdt 25 ekskursioner, 4 møder/foredrag og 1 generalforsamling. Ekskursionerne har haft et meget svingende deltagerantal – fra 4 – 50 – men det er som altid meget afhængig af vejret, hvor mange deltagere der møder op til de enkelte ekskursioner. Vi må dog erkende, at dette stadig er en af lokalafdelingens kerneydelser, og vi får til stadighed positiv feedback m.h.t. disse ture; så også i det kommende år agter vi at fortsætte med dette ganske høje aktivitetsniveau. Vi er også særdeles lydhøre overfor forslag til nye ekskursionsmål. I den forbindelse vil jeg gerne gøre lidt reklame for vores nye stortur til Neusiedler See i Østrig i Kristi Himmelfartsferien 2004, hvor vi efter en pause på nogle år har genoptaget samarbejdet med Ringkøbing Amt om en tur til lidt mere eksotiske lokaliteter, og som sædvanlig vil det være Bo, Allan og Per – The Dream Team – der leder turen. Årets tur vil bl.a. byde på en tur ind i Ungarn og mulighed for kulturelle oplevelser i Wien udover de forhåbentlig mange ornitologiske oplevelser med Stortrapper, Biædere og andet godt fjerkræ, for slet ikke at nævne det sædvanligvis endog meget hyggelige after-birding på hotel Zur Post i Illmitz. I kan stadig nå at tilmelde jer til turen eller få mere udførlige oplysninger ved at kontakte undertegnede.

En helt anden type fugletur, jeg gerne vil fremhæve, er Fuglenes Dag, der som

sædvanlig har været i Stinne Aastrups kyndige varetægt. Jeg tror, at turene i Viborg Amt er noget, som mange folk ser hen til som et årligt tilbagevendende højdepunkt. I hvert fald er turene særdeles velbesøgte, næsten uanset vejrliget, og Stinne har allerede planlagt programmet for 2004, men det kan I læse nærmere om i dette nr. af HJEJLEN.

Vi har også haft 3 ganske velbesøgte lysbilledforedrag og et vældigt godt tiltælt og gennemført julehyggemøde på Søndermølle i Viborg. De meget hyggelige omgivelser og velindrettede lokaler her har skabt en perfekt ramme om denne årligt tilbagevendende begivenhed med quiz, mad og drikke og god, gedigen fuglehyggesnak. Hvis I ikke har prøvet at være med til julehyggemødet, skal I endelig afsætte tid til det i 2004 – det vil I ikke fortryde.

Lokalbestyrelsen har afholdt 8 bestyrelsesmøder, hvor vi har arbejdet med en lang række ting med relation til den daglige drift af foreningen og diskuteret sager af mere praktisk og/eller naturpolitisk karakter.

Et af årets tilbagevendende spørgsmål var problematikken om HJEJLENS fortsatte eksistens. Af helbredsmæssige grunde måtte Carsten Krog Pedersen midt på året meddele, at han trak sig som redaktør af HJEJLEN. Det var vi naturligvis meget kede af i bestyrelsen, for Carsten har lavet et formidabelt arbejde med bladet, og det skal han her og nu have en stor tak for! Vi stod derefter med et problem: Hvem kunne løfte arven? Den tidligere redaktør, Eyvind Lyngsie Jakob-

sen, lovede heldigvis at være midlertidig stand-in, men kunne på daværende tidspunkt ikke give tilsagn om en ny, længe-revarende periode. På et tidspunkt blev vi gennem tredjemand gjort opmærksom på, at en anden person måske var interesseret i jobbet, men samtidig meddelte Eyvind, at gamle cirkusheste godt kunne lide duften af savsmuldet, og vi var derefter i bestyrelsen ikke i tvivl om, at han ville være den helt rette mand på posten. Jeg har jo ofte i Eyvinds tidligere periode som redaktør i mine årsberetninger pralet med, at vi havde et af landets bedste lokalblade! Det er derfor med stor fornøjelse, at jeg kan meddele, at Eyvind nu igen er redaktør af HJEJLEN.

Et andet problem med Hjejlen har været regeringens bebudede bortfald af portostøtten, hvilket ville betyde, at udgifterne til udsendelsen af bladet ville stige ganske betragteligt. I bestyrelsen har vi i samarbejde med redaktøren drøftet dette meget grundigt, og jeg kan fortælle den glædelige nyhed, at HJEJLEN fremover stadig vil komme i 3-4 numre om året, og med i gennemsnit det samme antal sider pr. nummer som hidtil, og med stort set den samme serviceydelse overfor medlemmerne. Vi sigter på denne måde efter at holde udgifterne på samme niveau som tidligere. Og i øvrigt er vi taknemmelige for den økonomiske støtte, som vi har modtaget fra HJEJLENS læsere, en støtte, der først og fremmest går til bladets drift. Og her skal også bringes en tak til bladets annoncører, hvis annoncer og betalinger herfor er med til at styrke/vedligeholde lokalafdelingens økonomi.

Steen Brølling har meddelt, at han ikke længere har tid til at være layouter på HJEJLEN. Det er vi kede af, for han har virkelig evner i den retning. Men tak for indsatsen, Steen! Hvervet som layouter

rejser dog ikke så langt, idet Jørgen Peter Kjeldsen – Steens bror og tidligere layouter på bladet – har lovet at overtage jobbet. Det er vi endog særdeles glade for.

Vi sidder dog stadig tilbage med en ubesat post... I løbet af efteråret gik vor hjemmeside pludselig i "sort". Steen Brølling lukkede den ned p.g.a. manglende tid m.m. Vi vil meget gerne have den i gang igen, så skulle nogen af de tilstedeværende have sære lyster i den retning – eller kender nogen som har det – må de meget gerne henvende sig til bestyrelsen. Det er lidt trist, hvis ikke vore medlemmer kan blive informeret v.h.a. den mest hotte moderne teknologi.

I bestyrelsen har Peter Bundgaard meddelt, at han p.g.a. stort arbejdspress ikke længere kan afse den fornødne tid til at være med længere. Det er vi naturligvis kede af. Peter har som uddannet biolog ofte kunnet give god, saglig rådgivning om mange naturbeskyttelsesproblemer og meget andet. Kommentarerne fra Peter har ofte været holdt i en humoristisk, for ikke at sige ironisk tone, og det kommer vi virkelig til at savne. Jeg er dog sikker på, at han stadig vil hjælpe os, hvis vi henvender os med nogle faglige problemer. Tak for indsatsen, Peter!

Et andet aktuelt debateme i bestyrelsen har været DOFs nye IBA-caretakerprojekt. Vi har haft endog meget store vanskeligheder med at finde en amtskoordinator, der kunne være bindeled mellem Viborg Amt og den centrale styregruppe i København. P.t. er vi vistnok det eneste amt, som ikke har fundet en eller flere amtskoordinatorer – og det er egentlig lidt sølle. Godtnok har Jens Kristian Kjærgård og Thomas Buus Nielsen indvilget i at være midlertidige nødløsninger i hhv. den nordlige og sydlige ende af amtet – og det skal de virke-

lig have tak for – men det ville være rart, hvis også vi her i amtet kunne leve op til projektets fornemme intentioner. På trods af gentagne opfordringer i HJEJLEN og mange personlige samtaler med mulige emner har vi endnu ikke fundet en person med mod og mands/kvindehjerte til at takke ja. Gid der i denne forsamling må være en eller flere, som selv ville, eller som kendte nogen, der ville tage udfordringen op.

Et emne, der virkelig gav arbejde til lokalbestyrelsen, var spørgsmålet om "Nationalpark Thy". Snart blev det til noget, snart blev det ikke til noget. Vores miljøminister kom snart med den ene, snart med den anden udmelding, og en lille lokal landboforening i Thy stillede sig på strittende bagben. Men så lige pludselig i løbet af sommeren var det tilsyneladende en kendsgerning, at det blev til noget med en nationalpark i Thy – eller i hvert fald et forsøg på at etablere en gruppe, som skulle debattere, om der kunne blive enighed om at lave et pilotprojekt med henblik på en "Nationalpark Thy". Altså et pilotprojekt om der skulle laves et pilotprojekt..... Er I forvirret? Følg med i de næste spændende afsnit... Så snart lokalbestyrelsen fik nys om dette, meldte vi os på banen, men nej... trods miljøministerens løfte om at alle interesserede parter kunne få sæde i styringsgruppen omkring nationalparks-pilotprojektet, mente man, at DOF var for sent ude. Jeg skal her kun henvise til min artikel i HJEJLEN omkring sagsforløbet og nøjes med at sige, at vi fik plads i styringsgruppen efter megen brevveksling, megen dokumentation og mange telefonsamtaler, og at vores repræsentant i styringsgruppen er Carsten Krog Pedersen fra Frøstrup, som løbende vil holde vore medlemmer orienteret igennem artikler i HJEJLEN. Men egentlig

utroligt, at det er nødvendigt at skulle kæmpe så hårdt for at få indflydelse på et projekt, hvor fugleinteresserne er så evidente, qua de mange EU-fuglebeskyttelsesområder i Thy.

En helt anden diskussion er så, om en Nationalpark i Thy vil gavne fuglelivet i området. På det område har DOF en helt klar politik, hvor vi ikke vil gå med til at forringe naturen for bare "at være med"! Tiden vil vise, hvordan det vil gå med samarbejdet mellem de mange interesse-modsætninger i området.

Antallet af medlemmer i DOF-Viborg Amt er desværre faldet en smule i forhold til sidste år – vi er nu 370 medlemmer mod 387 i 2002. Af disse er 77 støttemedlemmer og 9 juniormedlemmer. Vi vil i bestyrelsen i det kommende år arbejde for at vende denne tendens til en stigning, så vi igen kan komme op mod de 400 medlemmer, men må nok erkende, at vi kæmper imod både tidens politiske (regerings)ånd og de mange letkøbte tilbud, som folk, og især unge, bombarderes med i vore dage.

Jeg ser det i hvert fald som et mål for den kommende bestyrelse at lave attraktive, men også saglige tiltag for at tiltrække nye medlemmer.

Til slut skal jeg blot som sædvanlig give et overblik over nogle af de mest spændende fugleagttagelser her i amtet i 2003. Den unge Kongeederfugl 2K-han ved Bulbjerg først på året tiltrak mange feltbisser, ligesom Lille Bjergand i Tvorup Plantage i april nok kunne få mange hitjægeres fråde til at rende. Den Amerikanske Rørdrum kunne atter i år ses og høres i Vejlerne, men de flotteste "eye-catchers" var nok Rosenstærene i Klitmøller og de op til 57 Skestorke på Bygholm Vejle i slutningen af juli.

REFERAT fra generalforsamlingen kommer i næste nummer af HJEJLEN.

Regnskab for DOF-Viborg 2003

Resultatopgørelse:

		(2002)
Indtægter		
tilskud fra DOF	18.158,20	17.030
Bidrag/abonenter	2.485,00	8.255
Annoncer	3.000,00	3.000
Renter	60,00	40
Slørugle	1.000,00	
div		3.000
Indtægter ialt		24.703,20
Udgifter		
Hjejlen	12.108,75	15.049
Hjejlen udsendelse	3.164,79	
Møder	1.397,80	115
Kørsel	2.517,60	3.495
Administrtion	327,50	466
Tlf./internet	750,00	800
Diverse	513,05	256
Gebyrer	435,00	658
Slørugle	1.000,00	
Udgifter ialt		22.214,49
Resultat		<u>2.488,71</u>

Balance

31. december 2003	
beholdning 1.1.2003	23.090,80
Bankkonto	29.473,52
Kontanter	91,00
Tilgodehavender	-3.985,01
	25.579,51
Ændring:	<u>2.488,71</u>

Viborg 16/2 2004

Ole Kristjansen
Kasserer

Eyvind Lyngsie Jakobsen
Revisor

Af Eyvind Lyngsie Jakobsen

Agerø 2003.

Fugleværnsfondens Agerøreservat i tal og oplevelser i 2003.

På grundlag af oplysningerne i stedets besøgsprotokol/dagbog, som er udlagt i skjulet i Agerø-reservatet, har jeg søgt at gøre op, hvad der er oplevet og set på og fra stedet. I sagens natur kan de nedenfor angivne oplysninger langt fra være dækkende for de fugle, der faktisk er/var i området. Dels er nogle bedre end andre til at bestemme fuglearterne, dels kan det være vanskeligt at bestemme fugle, der befinder sig op til 500-700 m fra observationsskjulet. Og endelig er der ikke døgnovervågning.

Ikke alle besøgende er lige ihærdige med at oplyse om antallet af sete fugle fra observationsskjulet. Mange indførelser om sete fugle angår kun arten. Disse oplysninger er derfor ikke indgået i rapporten. Men tak til dem, der har gjort det muligt at skrive nedenstående.

Der er ikke 2003 foretaget optællinger af ynglefugle. Men det ser ud til at ville ske i foråret 2004. Så får vi måske også mere indblik i rævenes prædation på ynglefuglene.

00720 **Skarv** (*Phalacrocorax carbo*) Fra 28/5 til 27/7 set i antal fra 5 til 50, så der har næppe været ynglesucces på Stenklipperne; 5/9 1500, 11/9 >1000, 23/9 2500 og 19/10 10 fugle.

01220 **Fiskehejre** (*Ardea cinera*) Noteret fra april og til juli med 1-3 hejrer pr. gang fra juli til oktober fra 7-20 fugle. Altid fouragerende i områdets grøfter og loer.

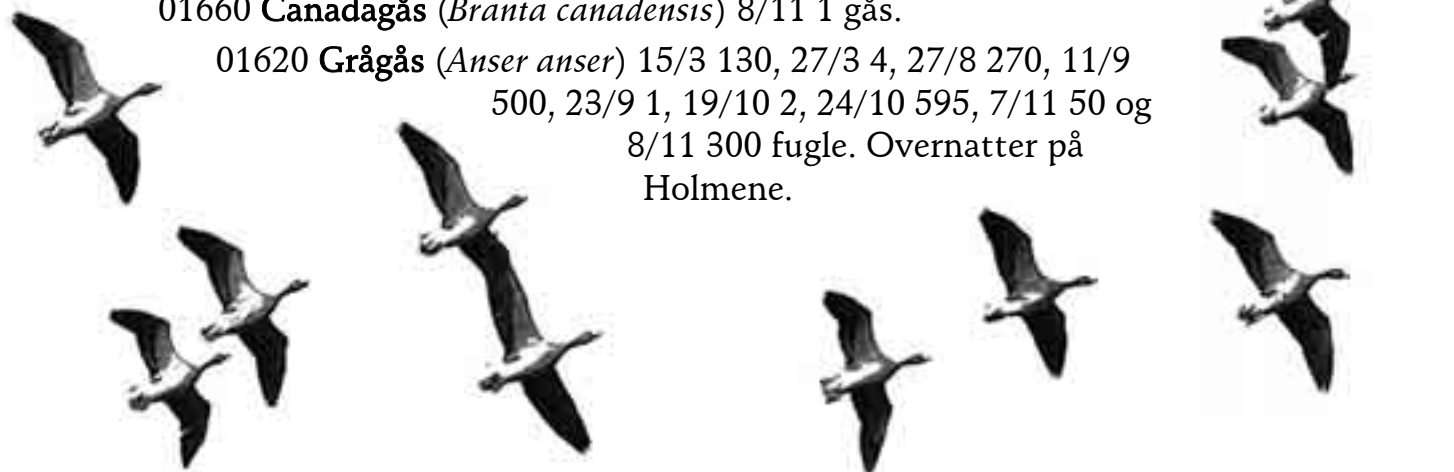
01520 **Knopsvane** (*Cygnus olor*) Fra marts og til juli 1 til 4 fugle, 8/11 2.

01570 **Sædgås** (*Anser fabalis*) 27/3 havde stedet besøg af 24 Sædgæs.

01580 **Kortnæbbet gås** (*Anser brachyrhynchus*) 15/3 25 gæs.

01660 **Canadagås** (*Branta canadensis*) 8/11 1 gås.

01620 **Grågås** (*Anser anser*) 15/3 130, 27/3 4, 27/8 270, 11/9 500, 23/9 1, 19/10 2, 24/10 595, 7/11 50 og 8/11 300 fugle. Overnatter på Holmene.

- 01670 **Bramgås** (*Branta leucopsis*), 27/3 1 gås.
- 01681 **Lysbuget knortegås** (*Branta bernicla hrota*) 12/3 650, 15/3 152, 27/3 600, 2/4 175, 5/4 100, 16/4 20, 17/4 30, 18/4 4, 29/4 2, 27/4 1000, 3/5 2500, 6/5 1000, 13/5 700, 18/5 1000, 24/5 1000, 25/5 4500, 28/5 59, 5/9 1, 25/9 48 og 26/11 13 fugle. Navnlig forårets karakterfugl. Det er indtrykket, at der i marts og april 2003 har været færre gæs end i tidligere år. Måske er det begrænsning i fødeudbuddet, der har fået nogle gæs til at søge andre steder hen i Limfjordsområdet.
- 01790 **Gravand** (*Tadorna tadorna*) 12/3 127. Fra 15/3 til 25/3 set i tal fra 1 til 12, 28/5 28. Herefter fra 1-15 ænder i tiden til 8/11.
- 01790 **Pibeand** (*Anas penelope*) Ved dæmningen: 25/11 550, 26/11 1090, 8/10 1380, 24/10 814; på FVFs område 12/3 2 27/9 10 og 19/10 5 ænder.
- 01840 **Krikand** (*Anas crecca*) 3/5 6 og 29/6 4 ænder.
- 01860 **Gråand** (*Anas platyrhynchos*) 19/10 200 og 8/11 12 ænder.
- 01890 **Spidsand** (*Anas acuta*). Ved dæmningen 28/9 23 ænder.
- 02200 **Lille Skallesluger** (*Mergus albellus*) 26/11 1 hun.
- 02210 **Toppet skallesluger** (*Mergus serrator*) 19/10 75 fugle.
- 02230 **Stor skallesluger** (*Mergus merganser*) 15/3 3 fugle.
- 02600 **Rørhøg** (*Circus aeruginosus*) 3/9 1, 11/9 1 fugl.
- 02610 **Blå Kærhøg** (*Circus cyaneus*) 8/11 1 han, 16/11 1 hun, 13/12 1 han.
- 02670 **Duehøg** (*Accipiter gentilis*) 28/9 1 fugl.
- 02690 **Spurvehøg** (*Accipiter nisus*) 19/10 1, 27/8 1, 9/11 1 fugl.
- 02870 **Musvåge** (*Buteo buteo*) 15/3 1, 7/4 1, 13/4 2, 28/5 1, 28/9 1 8/11 3 og 16/11 2 fugle.
- 03200 **Vandrefalk** (*Falco peregrinus*) 19/3 1, 8/9 1, 25/9 1 (1K) ved dæmningen, 19/10 1, 8/11 1 og 16/11 1 fugl.
- 04500 **Strandskade** (*Haematopus ostralegus*) Fra 12/3 til 18/7 set i antal fra 4 til 20 fugle. En af stedets karakterfugle.
- 04560 **Klyde** (*Recurvirostra avosetta*). 4/2 2, 22/4 1, 27/4 4, 3/5 10, 5/5 7, 13/5 4, 24/5 5 og 28/5 3 fugle. Har næppe ynglesucces med de ræve, som om foråret holder til på Holmene.
- 04700 **Stor præstekrave** (*Charadius hiaticula*) 4/5 1, 28/5 4 og 18/7 1 fugl. Sikkert mange flere, da den er vanskelig at se fra obs.-skjulet.
- 04850 **Hjejle** (*Pluvialis apricaria*) Set i foråret fra 12/3 til 13/5 i antal fra 50 til 4500. Flest er der fra slutningen af april til ca. 11/5, hvor hovedparten trækker mod nord. Fra midten af juli er de igen tilbage, først i antal fra 50 til 100, for så i september at være der i antal fra 1500 til 2000 fugle. Sidste gang set den 28/9 med i alt 1535 fugle.
- 04860 **Strandhjejle** (*Squatarola squatarola*) 4/5 1, 13/5 1, 28/5 2, 11/9 1, 23/9 7, 28/9 30, 25/9 8 og 19/10 1 fugl
- 04930 **Vibe** (*Vanellus vanellus*) 27/4 1, 3/5 4, 13/5 1, 28/5 4, 14/7 5, 18/7 300, 27/8 20, 11/9 > 500 fugle.
- 04960 **Islandsk Ryle** (*Calidris canutus*) 20/8 og 5/9 6 fugle.
- 04970 **Sandløber** (*Calidris alba*) 5/9 2

(1 han og 1 hun).

05090 **Krumnæbbet Ryle** (*Calidris ferruginea*) 5/9 1 fugl.

05100 **Sortgrå Ryle** (*Calidris maritima*) 19/10 1 fugl ved Stenklipperne set en på DOF-tur.

05120 **Almindelig Ryle** (*Caladris alpina*) 2/4 til 28/9 set i antal svingende fra nogle få stykker op til 300 fugle.

05190 **Dobbeltbekkasin** (*Gallinago gallinago*) 27/4 1, 11/9 > 20 fugle og 19/10 10 fugle.

05290 **Skovsneppe** (*Scolopax rusticola*) 19/3 1 fugl set på stien, der fører til skjulet.

05320 **Stor kobbersneppe** (*Limosa limosa*) 4/5 1, 29/6 2 og 27/7 2 fugle.

05340 **Lille kobbersneppe** (*Limosa lapponica*) 28/5 10 og 19/10 5 fugle.

05410 **Stor regnspove** (*Numenius arquata*) 15/3 5, 13/4 7, 18/4 10, 29/6 10, 14/7 4, 18/7 8, 27/7 30, 8/9 7, 23/9 4 og 19/10 50 fugle.

05460 **Rødben** (*Tringa totanus*) 15/3 11, 13/4 10, 27/4 4, 3/5 1, 4/5 30, 13/5 1, 25/5 1, 28/5 7, 9/7 2, 14/7 1, 18/7 5, 27/8 10, 11/9 8 fugle.

05480 **Hvidklire** (*Tringa nebularia*) 22/4 1, 27/4 1, 4/5 10, 29/6 1, 27/7 4, 8/11 2, 11/9 > 25 fugle.

05530 **Svaleklire** (*Tringa ochropus*) 5/9 1 fugl.

05610 **Stenvender** (*Arenaria interpres*) 29/6 1 og 20/8 4 fugle.

05820 **Hættemåge** (*Larus ridibundus*) 13/5 1, 14/7 25 og 18/7 50 fugle.

05900 **Stormmåge** (*Larus canus*) 27/4 50, 3/5 25, 13/5 16, 14/7 2300 og 18/7 2000 fugle.

05920 **Sølvmåge** (*Larus argentus*) 13/5

3, 18/7 2 og 8/11 2 fugle.

06000 **Svartbag** (*Larus marinus*) 18/7 1, 27/8 4, 23/9 2, 8/11 2 fugle.

06160 **Havterne** (*Sterna paradisaea*) 3/5 2, 13/5 1 og 28/5 2 fugle. Dette er virkelig småt.

06150 **Fjordterne** (*Sterna hirundo*) 4/5 12 fugle.

06240 **Dværgterne** (*Sterna albifrons*) 27/7 1 fugl, der var ivrigt fouragerende.

06700 **Ringdue** (*Columba palumbus*) 13/5 1 fugl

09760 **Sanglærke** (*Alauda arvensis*) 25/2 1 sy., 15/1 1sy., 14/7 1 og 18/7 1 fugl.

09780 **Bjerglærke** (*Eromophila alpestris*) 8/10 17, 19/10 22, 24/10 31, 26/11 6 fugle. Traditionelt tilbagevendende fugl hvert efterår. Har nogen ikke set den, anbefales deltagelse i den guidede tur ud over engene om efteråret.

09920 **Landsvale** (*Hirundo rustica*) 27/4 11, 3/5 1, 28/5 5, 9/7 9, 18/7 1 og 23/9 1 fugl.

10110 **Engpiber** (*Anthus pratensis*) 15/3 6 og 27/4 1 fugl.

10141 **Skærpiber** (*Anthus petrosus*) 19/10 1 set ved Stenklipperne på en DOFtur.

10170 **Gul Vipstjert** (*Motacilla flava*) 5/9 >8 fugle.

10190 **Bjergvipstjert** (*Motacilla cinerea*) 24/10 1 fugl.

10200 **Hvid Vipstjert** (*Motacilla alba*) 22/4 1 og 27/4 1 fugl.

11460 **Stenpikker** (*Oenanthe oenanthe*) 13/4 2, 23/9 1 og 29/9 1 fugl.

11870 **Solsort** (*Turdus merula*) 18/7 1 fugl.

15820 **Stær** (*Sturnus vulgaris*) 15/3
1,3/5 10,9/7 15, 14/7 1000, 18/7 100,
27/8 150 fugle.

16600 **Tornirisk** (*Carduelis cannabina*)
18/4 3 og 11/9 80 fugle.

16620 **Bjergirisk** (*Acanthis flavirostris*)
19/10 5 fugle.

18470 **Laplandsværbling** (*Calcarius
lapponicus*) 8/10 1 fugl.

18500 **Snespurv** (*Plectrophenax nivalis*)
16/11 200 fugle.

18570 **Gulspurv** (*Emberiza citrinella*)
22/4 1 fugl.

18660 **Hortulan** (*Emberiza hortulana*)
19/10 1 sen og for stedet usædvanlig
fugl, set på DOF-tur, hvis mål bl.a. var
Stenklipperne, hvor den befandt sig.

18770 **Rørspurv** (*Emberiza schoeniclus*)
4/5 1 fugl.

18820 **Kornværbling** (*Emberiza calandra*)
7/4 2, 25/7 1, 28/5 2, 9/7 og 18/7 3
fugle. Overses let. Men ellers let at
finde, da den hele foråret ofte sidder i
toppen af et af træerne langs stien og
giver sig til kende ved sin sang
Og en lidt usikker fugl **Gulbrystet
Værbling** har muligvis forvildet sig til
Agerø fra Sibirien. Beskrivelsen i proto-
kollen lyder sådan: "Hun, Gulbrystet
Værbling i hegnet til obs-huset. Den sad
på hegnstråden og dykkede ned i mar-
ken efter insekter som en fluesnapper.
Jørgen Lang Pedersen ". Tilkaldt eks-
pert fandt den ikke.

Mikkel Ræv 13/5 1 og 18/5 1. Vort
problembarn. Ræve er blevet set i tiden
fra 25/4 til slutningen af juni. Et par
iagttagelser fra dagbogen lyder på 2
voksne og 2-3 hvalpe – i fuglenes yng-
letid. Det skal gå galt. Rævene har
utvivlsomt haft det godt, for godt! Og

lige så sikkert er det, at stedets yngle-
fugle, der i sagens natur altid yngler på
jorden, har haft det hårdt på stedet for
slet ikke at sige så dårligt, at der næppe
er komme noget videre yngel på vin-
gerne i 2003.

Hare: 18/4 2 og 4/5 1 voksen, 2 juv.

Odder: 24/10 Et flot eksemplar set ved
Agerø-dæmningen.

597 besøgende på den ene eller anden
måde har givet sig til kende i den ud-
lagte protokol. Tidligere tællinger sup-
pleret med elektronisk tælling viste, at
kun ca. 20-25% af de besøgende note-
rede deres tilstedeværelse. På denne
baggrund skønnes det, at ca. 2500-
3000 personer har besøgt stedet i løbet
af 2003. Der har i årets løb været 3
offentlige ture: 27/4 med kun 3 delta-
gere; der var meget dårligt vejr i de før-
ste timer af turen, derefter opklaring.
25/5 en aftentur med 25 deltagere og
19/10 med 7 deltagere, en våd tur med
gode oplevelser, navnlig for dem af del-
tagerne, der gik med ud over engene og
til Stenklipperne.

I det tidligere forår blev der foretaget
en kraftig beskæring af bevoksningen
langs med stien, således at den er nem-
mere at gå ad. Nogen beskæring skal
der også foretages i det kommende for-
år. Men i øvrigt er bevoksningen efter
mange besværligheder i begyndelsen
groet så højt og tæt, at det faste hegn
næsten ikke kan ses hverken fra stien,
der fører dertil eller fra fjord- og
engsiden. Hegnet giver, som fuglelisten
nok antyder, muligheder for at opleve
småfugle, som ikke hører hjemme på
engen og hertil redemuligheder.

DOF's sjældenhedsudvalg – SU – har til opgave at registrere forekomsten af sjældne fugle i Danmark. En sjælden fugl er i denne sammenhæng en art, som er på en særlig liste, SU-listen – den ændrer sig i øvrigt med tiden, eksempelvis var Tyrkerduen et hit for 75 år siden. Observationer af arter på denne kan kun optages på officielle lister eller refereres til i artikler, hvis de er godkendt af SU. En godkendelse opnår man ved at indsende en beskrivelse af den aktuelle fugl til SU, der så godkender eller forkaster beskrivelsen. Det giver sig selv, at der er mulighed for at en fejlagtig bestemmelse bliver godkendt, og også for at en korrekt bestemt fugl bliver forkastet. Det er især sidste problemstilling, som gør, at SU i nogle sammenhænge er uglesete blandt fuglefolket – de fleste som sender ind mener rimeligvis, at deres fugl er korrekt bestemt! For at afmystificere SU og for at give et indtryk af, hvordan en SU-beskrivelse kunne tage sig ud, har vi fået lov at låne denne artikel, som tidligere har været bragt i DOF-Fyns blad Havrevimpen.

Af Henrik Knudsen

En sjælden fugl – og hvad så?

Når man er sammen med fuglefolk, og talen falder på en sjælden fugl, hører man ofte det samme spørgsmål igen og igen: "Er den godkendt"? Hvis den ikke er, er den for mange uinteressant, for så kan man ikke "krydse den af". Et lidt snævert og unuanceret synspunkt, da fuglen kan være god nok; men ens beskrivelse kunne ikke godkendes af SU.

Men hvordan laver man så en beskrivelse, som SU vil godkende? Hertil findes der ikke nogen perfekt opskrift. Jeg vil i denne lille artikel prøve at give nogle ideer videre om, hvordan man kan bygge en beskrivelse op.

I Danmark har man valgt en model, hvor man "bare" skriver løs på sin PC. I lande som Tyskland og Sverige har man udarbejdet et spørgeark for at lette arbejdet for den heldige ornitolog, som har opdaget en sjældenhed.

På mange måder er det en god ide, men på den anden side kan de mange

spørgsmål virke skræmmende. Mange kan måske ikke svare på alle spørgsmål og kommer så til den konklusion, "at så kan det også være lige meget". Hvilket er rigtig ærgerligt, da man på den måde ikke får et korrekt overblik over en arts forekomst. Derfor tro jeg, at vi i Danmark skal holde fast i vores metode, den vil få flere til at gøre et forsøg.

Generelle overvejelser

Men stadigvæk kan det være svært at lave en god beskrivelse. For hvad pokker gør SU-folket tilfreds, skal man skrive, at den ligner den i fuglebogen side 223, eller skal man skrive af efter fuglebogen? -*Det skal man absolut ikke!*

En god beskrivelse starter i notesbogen, her laver man – på stedet – så mange noter som muligt. Noter alt hvad du iagttager såsom næbfacon, farvefordeling, flugt, opførsel eller lav en tegning (vær ikke flov over, at den

ikke ligner), det kan være lige den, som overbeviser SU. Er du sammen med andre ornitter, så diskuter detaljerne, få dem til at lave noter, jo flere, der laver noter, jo bedre. Derfor kan det også mange gange være klogt at indsende en beskrivelse af en fugl, som man ikke selv har fundet, det kan jo være, at man lige har set det, der mangler.

Når du laver dine noter samt skriver alt ind, når du kommer hjem, synes jeg, at det er en god ide at lade være med at kigge i fuglebogen. Man kan nemt komme til at skrive om nogle detaljer, man ikke er sikker på.

Så det gælder frem for alt om at være objektiv og kritisk.

En anden ting, som gør det nemmere at lave en beskrivelse af en fugl, er at kende navnene på de forskellige fjerpartier og kropsdele. Det er vigtigt, at man ved, hvor *tertiærerne* eller hvor *tibiaen* er (disse navne er gennemgået

forrest i de fleste nyere felthåndbøger). Hvis man kender disse ting er alt meget lettere.

Da man ikke hele tiden finder sjældne fugle, synes jeg, at det er en god ide at øve sig på almindelige fugle, så er man forberedt. Selv har jeg haft megen glæde og sjov af at prøve at beskrive f.eks. en Sjagger og herefter tjekke i fuglebogen, om min beskrivelse nu også ligner en Sjagger.

Andre vigtige ting er at sammenligne fuglen med andre arter, som den måske følges med, det kan for eksempel give en god bestemmelse af fuglens størrelse. Om man har haft erfaring med arten fra udlandet eller måske set den før i DK. Derudover beskriv vejrforholdene samt optikken, som man har benyttet.

Samlet kan man bygge SU-indberetningen op som først en lille historie, herefter kommer selve beskrivelsen, hvor man gennemgår detaljerne.

En konkret beskrivelse

Nedenstående er en SU-beskrivelse, som jeg selv har indsendt til SU og kan måske mere konkret vise, hvordan overvejelserne ovenfor tager sig ud i praksis.

AMERIKANSK PIBEAND ♂ (*Anas americana*) Tipperne den 10. og 17. marts 2000. Ringkøbing Amt.

Tippersæsonen var lige startet, og vi var gået i gang med en såkaldt totaltælling. Jeg var ved at afslutte min del af tællingen med en tårntælling. Her fra tårnet opdagede jeg ca. 300-400 m ude i nordøstlig retning, at der i en mindre flok **Pibeænder** var en med rosa flanker. Jeg var ret hurtigt klar over, at det måtte være en **Amerikansk Pibeand**, jeg havde den nemlig frisk på nethinden, da jeg blot 2 dage før havde været på Fanø og se en han, som rastede der. Og der gik heller ikke mange sekunder, før fuglen drejede rundt, og jeg kunne se dens hoved og herved blive helt sikker på bestemmelsen.

Efter en time blev fuglen skræmt op, da Peter "Maura" Kristensen kom gående hjem fra sin del af tællingen ude østpå. Det betød, at fuglen lettede sammen med to andre Pibeænder og forsvandt mod Værnengene.

Den 17. marts var jeg i tårnet fra morgenstunden af for at kigge efter en **Amerikansk Krikand**, som jeg havde set i går. Da den ikke kunne findes tjekkede jeg lidt andre ænder igennem. Og jeg var så heldig at genfinde den **Amerikanske Pibeand**, som jeg havde fundet den 10. marts, dog rastede den denne gang 700-800 m ude.

Beskrivelse:

Jizz/Størrelse:

Den virkede lidt kraftigere og større bygget end Pibeand. Især nakke-regionen er større end Pibeandens. Det virker også som om den er en smule mere kraftig om brystet. Halen er også en kende længere end hos Pibeand. At fuglen er lidt større synes jeg også godt man kunne fornemme, da den fløj væk sammen med 2 Pibeænder.

Dragtbeskrivelse:

I hovedregionen er den helt anderledes farvede hvide blis noget man med det samme lægger mærke til i forhold til Pibeandens okkergule. Blissen går højt op på hovedet, dog går den ikke om i nakken, som man nogle gange kan se. Derudover har fuglen også en helt speciel ansigtstegning med en mørk maske, som går fra øjet og under øjet om i nakken. Det var ikke helt nemt at sige, hvilken farve den havde, udover at den var mørk i det. I kontrast til masken var der en lysere kind, som virkede mørkprirket.

Selve brystet, ryggen og flankerne var rosafarvede, helt anderledes fra farvesammensætningen hos Pibeand. De eneste rigtige fælles træk hos de to arter er farven på gumpen, hvor begge fugle er sorte. Det hvide parti mellem den sorte gump og de rosa flanker er en lille smule større end hos Pibeand.

For første gang lykkedes det mig at se de hvide undervinger hos en Amerikansk Pibeand. Jeg må indrømme, at jeg blev noget overrasket over, hvor hvide de egentlig er i forhold til Pibeandens grålige farver. Især er armhulen meget tydelig hvid, men også selve båndet, der løber på en del af undervingen er tydelig hvid. Denne karakter blev set på mellem 70 og 100 meter med 58 x forstørrelse. Igen den 17. marts kunne jeg se den meget hvide armhule blitze op, da fuglen lå og baskede med vingerne. Og denne gang var den næsten 800 meter ude.

Nøgne dele:

Selve næbbet var blått som hos Pibeand, og neglen var sort.

Optik:

Den store tårntællingskikkert med op til 115 x forstørrelse samt Zeiss håndkikkert 10 x 40.

Jeg har igennem tiden været heldig at se en del Amerikanske Pibe-ænder, blandt andet i Vejlerne 1992, Tipperne 1994, Rømø 1996, Fanø 2000 samt en fugl på den tyske side af Saltvandssøen 1994, og i alle tilfælde har det drejet sig om hanner.

Sidstnævnte obs. har jeg aldrig sendt til det tyske SU, ellers er alle de andre godkendte fugle.

Med venlig hilsen Henrik Knudsen, Kløvervej 47, 5750 Ringe.

Ovenstående beskrivelse blev godkendt, og denne fugl kan medtages på de officielle lister. Hvert år er der beskrivelser, som ikke bliver godkendt. Nogle opfatter det som et personligt nederlag – en underkendelse af ens evner som ornitolog, eller værre endnu, som en antydning af, at man har snydt. Sådan fungerer det ikke, en forkastelse er blot en konstatering af, at man ikke har set tilstrækkeligt mange kendetegn på fuglen, eller at ens beskrivelse ikke er tilstrækkelig til at sikre, at fuglen er korrekt bestemt. De, der ikke sender ind får selvfølgelig intet forkastet!! Jeg skal lige oplyse, at

næsten alle medlemmer af SU selv har fået et "ikke godkendt" i nakken, så skulle du få forkastet en beskrivelse, er du i "godt selskab"!

Jeg håber, at denne lille artikel får flere til at lave beskrivelser, ellers får vi aldrig styr på, om sjældne arter er blevet mere almindelige eller omvendt. Et godt eksempel på, hvad manglende beskrivelser kan føre til er, hvis man kigger på en art som Steppehøg i Fyns Amt, her har vi kun én godkendt fra 1921 på Fejø. Og i løbet af de sidste 10-11 år er der nok meldt om 10 fugle, som aldrig når SU.

*Amerikansk
Pibeand,
fotograferet
af Allan
Kjær Villesen
i Canada
1976.*

Af Thomas Vikstrøm,
koordinator for Caretaker-projektet

Vær med til at overvåge amtets vigtigste fuglelokaliteter!

Caretakerprojektet blev omtalt i HJEJLEN 2003/3 og på et lokalt informationsmøde i efteråret 2003. Siden da har der meldt sig caretakere på følgende af amtets lokaliteter: Agger Tange, Vestlige Vejler, Østlige Vejler, Arup Holm, Lovns Bredning, Agerø, Nissum Bredning og Flyndersø-Skallesø.

Desuden har projektet fået to lokale kontaktpersoner, én for den nordenfjords del af amtet samt Mors og én for den søndenfjords del af amtet; se navne og adresser til sidst i denne omtale.

For at projektet skal være til størst mulig gavn for fuglene, vil vi gerne have mange flere medlemmer med i projektet. Ikke mindst efter at Danmarks Miljøundersøgelser har skåret kraftigt ned på sin overvågning, hvorved f.eks. et så vigtigt fugleområde som Vejlerne nu står helt uden offentlig overvågning!

Som led i projektet oprettes der en hjemmeside for hver enkelt lokalitet med aktuelle oplysninger om fuglelivet og adgangsforhold. Desuden vil der være oplysninger om eventuelle trusler mod fuglelivet samt om forslag til at imødegå truslerne. Caretakerne får selv rettigheder til at redigere hovedindholdet af disse hjemmesider.

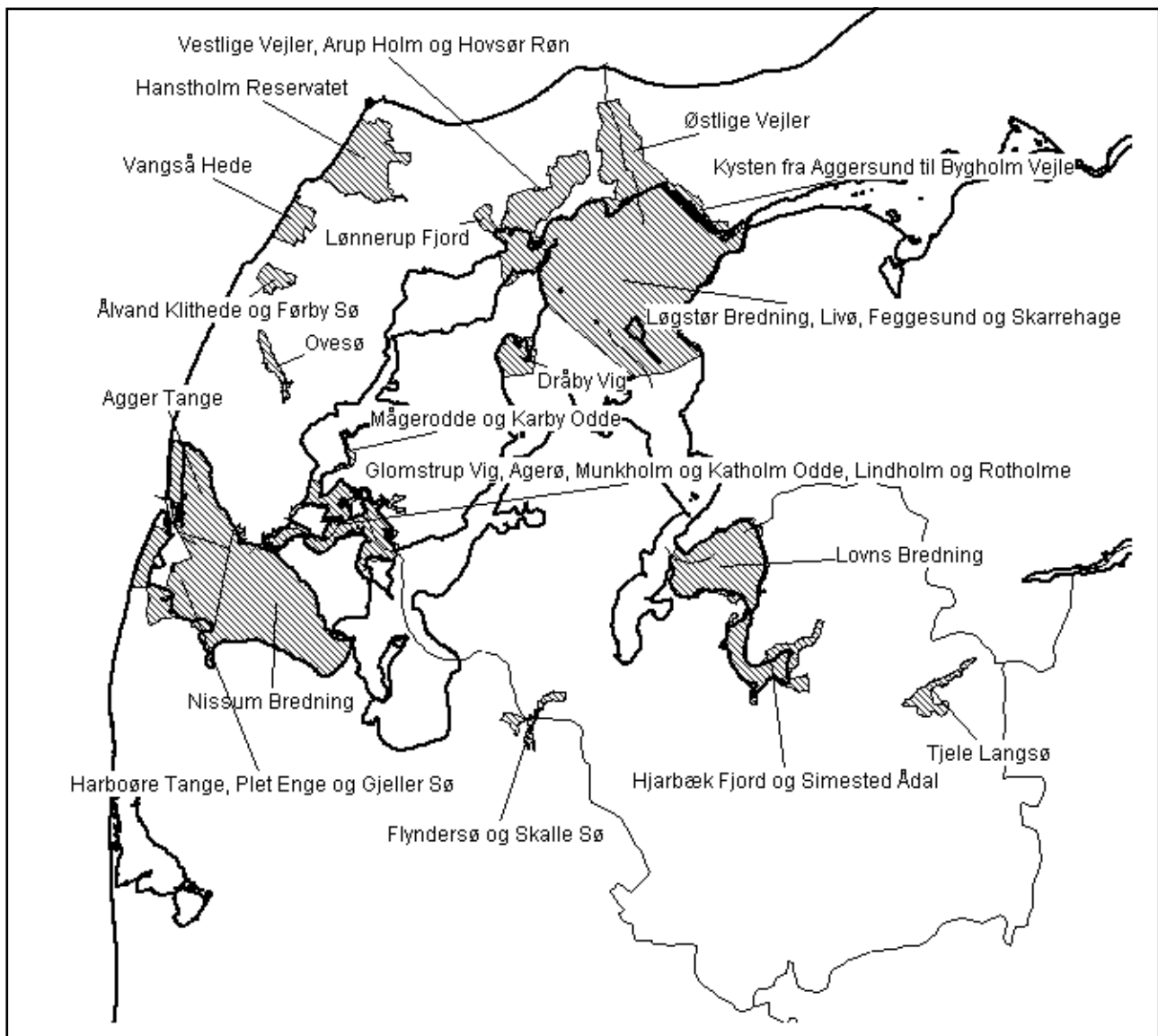
Der er i projektet afsat midler til kurser og seminarer for deltagerne efter behov. Det første seminar afholdes fælles med punkttællings- og DATSY-projekterne i Vedersø den 19.-21. marts i år.

Der er i øvrigt mange måder at være med i projektet på; det kan f.eks. være som fugletæller, skriverkarl på fugleturene, indtaster i DOF-basen, hjemmesideredaktør, leverandør af tekst eller billeder, forhandler med lodsejere eller lokalpolitikere, høhøster, fugletårnsbygger eller kagebager. Ikke mindst den der varetager sidstnævnte funktion nyder som regel stor anseelse blandt de øvrige caretakere! Der er med andre ord plads til – og brug for – alle slags DOF-medlemmer i projektet!

Kortet på næste side viser de foreløbigt udpegede projektilokaliteter i Viborg Amt. Udpegningen er foretaget af BirdLife International som er DOF's internationale moderorganisation. Lokalafdelingen har mulighed for at tilføje yderligere lokaliteter som den måtte finde betydningsfulde.

På de internationalt udpegede lokaliteter i Viborg Amt skal der først og fremmest registreres vådområdefugle der er sjældne eller forekommer i store antal, enten ynglende såsom Rørdrum, Rørhøg, Plettet Rørvagtel, Trane, Klyde, Hjejle, Brushane, Tinksmed, ternearterne og Mosehornugle eller rastende i store antal såsom Sangsvane, Pibesvane, Sædgås, Kortnæbbet Gås, Lysbuget Knortegås, Gravand, Krikand, Pibeand, Toppet skallesluger og Hjejle.

Som afslutning på projektet vil

Kort over projektlokaliteter i Viborg Amt og nærmeste omgivelser

foreningen DOF udgive en publikation der sammenfatter udviklingstendenserne på de vigtigste danske fuglelokaliteter siden DOF påbegyndte sin naturovervågning for over 40 år siden.

Er man interesseret i at deltage i projektet som caretaker eller som medlem af en caretaker-gruppe for en lokalitet, kan man ringe eller skrive til én af de lokale kontaktpersoner for projektet. Hos os kan man også få navne og adresser på de caretakere der allerede er i gang på deres lokaliteter:

Nordenfjords: Jens Kristian Kjærgaard,
Burhøjvej 2, Bjergby, 7950 Erslev, tlf.
97740028, jkk.interpres@post.tele.dk.

Søndenfjords: Thomas Buus Nielsen,
Kirkebækvej 87, 8800 Viborg, tlf.
24612454,
thomas.buus.nielsen@mail.dk.

Man er også velkommen til at kontakte projektets centrale koordinator:

Thomas Vikstrøm,
thomas.vikstroem@dof.dk
tlf. 33310512 – 26 / 33314404.

Af Lars Bo Jacobsen

Kirkeuglen i Nordjylland.

Kirkeuglen er udbredt i det meste af Europa mod nord til Danmark. I store dele af Europa har bestanden været i tilbagegang i de sidste 30-40 år. Imellem 1970 og 1990 har tilbagegangen især været at mærke i Mellem- og Vesteuropa. I Danmark er bestanden også i tilbagegang. Før 1965 var den formentlig Jyllands almindeligste ugleart. I dag er den en fåtallig ynglestand-fugl i Jylland. Arten er i de seneste år forsvundet fra Fyn. Den forsvandt fra Sjælland og Lolland-Falster i løbet af 1940'erne. Tilbagegangen i bestanden skyldes blandt andet ødelæggelse af ynglehabitater, industrialiseringen og intensiveringen af landbruget med mere.

Denne artikel handler om nogle af de erfaringer, jeg har gjort i min undersøgelse af Kirkeuglen i Nordjylland fra 1981 og til i dag.

Kirkeuglen findes i det åbne land. Den yngler især i landbrugsområder ved gårde eller husmandssteder og ved landsbyer, hvor landskabet er præget af levende hegn og en uensartet mosaik af arealer med græs og opdyrkede områder. 2 par ynglede midt i Aalborg frem til 1984. De ynglede i nogle store haver, der lå ud til et parkområde, hvor

de kunne hente føde på græsplænerne. Det er både arbejds- og tidskrævende at finde Kirkeuglen. De jager nær deres yngleplads, der ofte er beliggende i forbindelse med menneskelig bebyggelse, det vil sige på lokaliteter, hvor man normalt ikke tager ud for at se på fugle. I 1883-1899 ynglede den i mindst 79 kirker i Nordjylland. I perioden 1960-74 fandtes den i 11 kirker. Derfor blev godt 60 gravere kontaktet for at høre om der var kirkeugler i den kirke de var tilknyttet. Denne undersøgelse gav oplysninger om 7 par. Kirker udgør ikke længere nogen vigtig yngleplads, og efter 1998 er ingen kirker beboet.

For at finde de par, der ynglede i det åbne landskab, borte fra menneskelig bebyggelse, blev flere områder gennemgået med båndoptager, hvorfra kirkeuglens tuden blev afspillet. Det foregik i marts og april, som er den tid, hvor den reagerer mest på play-back.

Der er opsat godt 150 redekasser igennem årene. De fleste er vandrette redekasser, lavet efter målene: 100 centimeter lang, 20 centimeter høj og bred og med et indgangshul på 7 centimeter.

I 1981 var den kendte ynglebestand

Foto: Martin Kviesgaard

på 123 par i Vendsyssel og Himmerland. Parrene blev især fundet i den vestlige og sydøstlige del af Vendsyssel. I Himmerland var artens forekomst særligt koncentreret i Vesthimmerland, Hobro-egnen og Lille Vildmose.

Desuden fandtes en bestand på omkring 20-25 par fra Sallinghalvøen og ned omkring syd for Skive. I Thy var der 4 kendte ynglepar. Den nordjyske bestand har været i kontinuerlig tilbagegang i hele undersøgelsesperioden, og den nordjyske bestand er i dag væsentlig lavere. Det er flere år siden, at der er meldt om ynglende Kirkeugler fra Thy og Mors.

Kirkeugle er meget trofast mod sit en gang valgte territorium, som ofte er besat mange år i træk. To lokaliteter var beboet omkring 40 år, en anden var beboet i over 30 år.

Den hyppigste benyttede redeplacering er under tagbeklædningen. Den benytter også hulheder i bygningsværker, typisk hvor der mangler en mursten, eller hvor der er en sprække i den støbte mur. Redeplaceringen i halm er ofte, hvor der er blevet et hulrum mellem de stakkede halmballer. Hulmure

og mellem halm er de næstmest benyttede redesteder. Opsætning af redekasser har ikke resulteret i nogen fremgang for arten, da kun et fåtal af redekasserne blev benyttet.

Ofte er det samme redehul benyttet mange år i træk. På en lokalitet blev det samme redehul benyttet 17 år i træk på trods af, at der var flere andre velegnede steder. En ringmærket hun er aflæst 5 år i træk i samme rede.

Kirkeuglen er en standfugl. Ungerne slår sig ned nær fødestedet. Oftest under 20-30 km fra hvor de er klækket. Kun 3 af de unger, der er blevet ringmærket, har bevæget sig mellem 40 og 60 km væk.

At kirkeuglen mangler hulrum at yngle i, giver af og til udslag i nogle specielle redevalg. Den er blandt andet fundet ynglende 2 gange i skaderede, i askeskuffen på en gruekedel, i en olietønde, en mejetærsker og en dyngemursten.

De fleste æg lægges fra sidst i april til først i maj. Kuldstørrelsen er på 1-8 æg, og der er registreret 1-7 udføjne unger hos par med ynglesucces. Ynglesuccesen kan svinge fra år til år, og ungeproduktionen for hele bestanden

betragtet ligger oftest på omkring 1 unge pr. par.

Der er en stor ungedødelighed de første 14 dage efter, at de har forladt reden. Ungerne forlader reden inden de kan flyve, og det gør dem sårbare overfor prædation. Der er flere eksempler på, at hele kuld er bidt ihjel af hund. Både adulte og juvenile fugle findes af og til druknet i drikkebrug eller beholdere, som bruges til opsamling af regnvand. Efter regnskyl går Kirkeuglerne ofte på asfalten for at tage regnorme, hvilket af og til resulterer i, at de bliver bldræbte. Desuden dør en del i maskiner, f.eks. kornrør eller lignende. For de fugle, der er dræbt i maskiner, kan problemet nogle steder løses ved at anbringe et net for enden af røret. Man kan også anbringe net over skorstenen og de tønder, der bruges til opsamling af regnvand. I drikkebrug er problemet de glatte kanter. Her kan man anbringe net eller lignende, så uglen kan kravle op af beholderen.

På to lokaliteter er Kirkeugle og Slørugle fundet ynglende med succes 4-6 meter fra hinanden. På en tredje lokalitet overvintrede en Slørugle på samme ladeloft som to Kirkeugler. Tårnfalk er fundet ynglende 6 meter fra et kirkeuglepar.

Græsarealer er vigtige jagtområder for Kirkeuglen. Her kan de jage året rundt. Hovedparten af Kirkeuglens føde består af insekter og regnorme, og græsarealer og enge har en væsentlig højere tæthed af regnorme og insekter og derved et større næringsgrundlag.

Om vinteren tages især mus, men også småfugle udgør føde for arten. Der er af og til fundet præderede dros-

ler i reden, og en Kirkeugle er set lette med en Solsort i klørene. Enkelte gange er der set, hvordan en Kirkeugle holder øje med en Solsort, når den går på græsplænen og jager orme. Når Solsorten så hiver ormen op af jorden, flyver Kirkeuglen ned og genner Solsorten væk, for derefter at stjæle dens orm. Det fandt Solsorten sig i 5-6 gange, hvorefter den ikke "gad" det mere.

Tab af redesteder er relevant for bestandsudviklingen set over en længere årrække, men egnede redesteder er i dag ikke en begrænsende faktor for den nordjyske kirkeuglebestand.

Husmår kan i tyndt besatte områder true bestanden, og prædation fra andre ugle- og rovfuglearter forekommer. I Danmark er Duehøg og Stor Hornugle de arter, der tager flest ugler og rovfugle som byttedyr. En Kirkeugle er taget af Stor Hornugle i Lille Vildmose, og jeg har på 20 år fundet 10 Kirkeugler, der var præderet af rovfugle. Jan Tøttrup Nielsen fandt ud af 22.509 byttedyr taget af Duehøg i Vendsyssel, fra 1979-98, 10 Kirkeugler. Prædation fra andre rovfugle eller dyr er ikke årsagen til artens tilbagegang, da det trods alt kun er et fåtal af Kirkeuglerne, der er taget.

Det er svært at sige, hvad der har forårsaget tilbagegangen i undersøgelsesperioden. Faktorer som klima, prædation og mangel på redesteder er ikke alene skyld i tilbagegangen. Årsagerne er flere, det er svært at pege et bestemt problem ud. Intensiveringen af landbruget med stigning i opdyrkede græsningsarealer med en efterfølgende nedgang i føderesurser spiller uden tvivl en vigtig rolle.

Gode kort på hånden ...

Visa Electron, Visa/dankort og MasterCard giver dig sikkerhed for, at du altid har valuta, når du er ude at rejse. Du kan fx betale med kortet i forretninger, på restauranter og hoteller samt hæve kontanter i pengeautomater over hele verden.

Læs mere på www.nordea.dk om, hvilke kort der er de rigtige for dig, eller spørg i en af vores filialer. Så får du gode kort på hånden.

Nordea

BYGHOLM CAMPING

Ved Fuglereservatet Vejlerne

Midt i naturen mellem hav og fjord

Veludstyrede hytter og værelser

Hestevognskørsel og Ridelejr

Svimmingpool - Restaurant

Festlokaler til 120 pers.

ÅBEN HELE ÅRET

BYGHOLMVEJ 27, ØSLØS, 7742 VESLØS - TLF. 97993139

Email. bygholm@1031.inord.dk - Fax. 97993802

Af Ole Utoft

Fugleoplevelser til søs langs USA's og Mexicos Stillehavskyster

Tegninger: forfatteren, grafik (Bald Eagle): Jørgen Peter Kjeldsen

Det er den 25. januar og jeg har lige gået min yndlingstur fra mit hus i Hjarbæk til Fiskbæk Ås udløb og langs Kvols Vig hjem. Sneen lå jævnt, ikke en vind rørte sig, tæt skydække, alt nedtonet i et gråblåligt skær. Hvinænder og gråænder i vigens våger. Krager snakker mens de afsøger kysten. Ellers intet. Ikke engang en af de Musvåger, som ellers netop nu raster så hyppigt her. Jeg nyder hele naturbilledet. Er ikke afhængig af sjældne arter, men en gang imellem dukker de jo op. Som sidste forår, da en Sølvhejre stod i sivbevoksningen langs Fiskbæk Å. Flyttede plads et par gange. Viste mig sin flotte flugtprofil. Ingen tvivl. Eller en augustdag forrige år, hvor en Fiskeørn demonstrerede sin jagtteknik hele vejen ind langs åen. Stå stille, kigge et bytte ud, dykke en tredjedel af højden, kontrollere at byttet er der endnu ellers afbryde forsøget, dykke igen den næste tredjedel osv. For ikke forgæves at skulle bruge kræfter på at løfte sig op efter selve dykket. For selv om det sker med fangerne først, må

det kræve megen energi. Den dag så jeg den ikke gennemføre et eneste dyk. Ved Roden Ås udløb i Vejle Fjord, hvor jeg også har fulgt Fiskeørne på augustdage, brugte flere ørne samme jagtteknik. Her kunne jeg tælle ca. 10 forsøg pr. fangst.

Selvom Virksunddæmningen er en væsentlig indsnævring, så kan man sejle fra Verdenshavene og ind i Hjarbæk Fjord. Mine to amerikanske venner, ægteparret Brian og Else, havde den plan. Og de inviterede mig med på deres 38 fods sejlbåd MARIE med start fra Port Townsend i Staten Wasington den 29. juli 2003. De første 2 uger sejlede vi rundt i San Juan Islands øst for Vancouver Island, og derefter gik vi via Strait of Juan de Fuca vestpå til Stillehavet, hvor vi satte kursen mod syd og sejlede ret kystnært langs staterne Washington, Oregon og Californien.

Her befandt vi os i en kold sydgående havstrøm, og vinden var næsten altid nordlig, men ofte svag. Dog havde vi god tid, fordi vi ikke ønskede at bejle mexicanske farvande før efter 1.

november, fri af hurrricanesæsonen. Panamakanalen var vort meget fjerne delmål. Vi sejlede fint og sikkert, men af forskellige private årsager besluttede Brian og Else at opgive turen. Da lå vi i Cabo San Lucas på sydspidsen af Baja California, den ca. 700 sømil lange mexicanske halvø. Herfra rejste jeg hjem og var igen i Hjarbæk den 3. december. Da havde mange dejlige fugle og spændende dyr passeret linserne i min kikkert og jeg skal prøve at give nogle få indtryk videre.

Den kolde sydgående havstrøm indeholdt alle fødekædens led fra plankton til blåhvaler. Og derfor også rigtig mange fugle tilpasset havets muligheder her. Vi sejlede en- eller todøgns ture med ophold på beskyttede ankerpladser eller i havne. Mest ankerpladser. USA's og Mexicos vestkyst er meget barsk og fattig på sikre havne.

Næsten alle de fugle, jeg så, var nye for mig, selvom det oftest var nemt at se slægtskabet med vore fugle i Danmark. Og jeg så egentlig ingen sjældne fugle. Jo, de var sjældne for mig, men mine bådfæller kunne af og til blive helt trætte af at høre min begejstring over dem.

Det begyndte på deres bopæl ved stranden i skærgården syd for Port Townsend, hvor vi gik hele juli måned

og gjorde båden klar.

Hver gang mågerne udstødte nogle meget karakteristiske advarselsskrig, måtte jeg afbryde mit arbejde. For nu kom en af områdets Bald Eagles glidende på sin patrulje langs kysten. Jeg nåede ikke at blive møt af at studere deres adfærd og kendte snart deres foretrukne stædepladser.

Huset ligger på en lille sandtange og med tidevandsforskelle på op til 3,5 m blotlagdes hvert døgn store områder af fjordens bund. Med fødegrundlag for mange fugle. Også for oddere, hvoraf jeg så en hel familie tumle sig på fiskejagt nær kysten. Nogle af de mest fremtrædende fugle på stranden var forskellige Sandpipers, og så var der den smukke Killdeer, som skrigende afledte min interesse fra dens domæne. Endvidere var Belted Kingfisher almindelig, og det var den ned langs hele Stillehavskysten. Den er dobbelt så stor som vor egen Isfugl, og slægtskabet er tydeligt, men adfærden noget mere støjende og iøjnefaldende. Den dykker f.eks. fra flugten i adskillige meters højde og har et karakteristisk skrig.

På den første del af vor sejlads, oppe i San Juan Islands vrimlede det med ørne. Vistnok mest Bald Eagle.

Siddende i træer tæt ved kysten eller flyvende termik over øerne. Vejret er forholdsvis køligt heroppe på grund af den kolde hovedstrøm fra Alaska, men solindstrålingen var stor de fleste dage. Jeg har som tidligere svæveflyvepilot et særligt forhold til termikflyvende fugle, og kan stadig næsten fornemme luftstrømmene ud fra solindfald, terræn og skyernes udseende. At følge en flot ørneflugt er næsten lige så sjovt som selv at flyve.

Vi ser springende laks, masser af sæler og søløver og på lang afstand en flok Orcas, Spækhuggere, springende i fuld fart bort fra en turistbåd med hvalkiggere. Dem er der så mange af heroppe, at det kan blive en trussel for Spækhuggernes tilværelse.

Så går vi mod vest i Strait of Juan de Fuca i tæt tåge mod Port Angeles på nordsiden af Olympic Peninsula. En lille gulbrystet spurv flakser fortvivlet rundt, har mistet orienteringen. Det har vi ikke, takket vor GPS-Navigator. Den lander klogt på MARIES dæk og sidder der og holder lav profil. Vi spejder efter landkending. Et solstrejf bryder tågen og oplyser svagt nogle havnebygninger i Port Angeles. I samme øjeblik letter spurven med kurs mod havnen. Kan selv og var nok ikke tryk ved vor hårde stål båd med motorlyd.

Der var næsten ingen vind.

Nogle dage efter runder vi Cape Flattery, USA's nordvestligste punkt, når vi lige undtager Alaska. Her er vi på 48 gr. 25 min. Nord, omtrent på højde med Paris. Men på grund af den kolde havstrøm er somrene ikke så varme her, og vintrene ikke så kolde. Herfra skal vi oversejle 25 breddegrader lig 1500 sømil lig ca. 2800 km mod syd, før vi er ved Baja-halvøens sydspids, hvor min rejse kom til at slutte 4 måneder senere. Her vil vi være på 23 gr. nord og på højde med Sahara.

Vi sejler sikkert og godt. I perioder her mod nord er der ubehagelig sø, når dønninger fra fjerne vejrssystemer strides med bølger skabt af det aktuelle vejr. Jeg er heldig at være søstærk, og det er kun en oplevelse.

Og fra nu af bliver vejret mere og mere magsvejr. Megen sol og ofte for lidt vind til sejlene. Motoren må hjælpe. Men med disse vilkår har vi rigtig god tid til at observere alt dyreliv, og det er fantastisk rigt.

Vi tæller breddegrader, det er jo nemt nok. Bare se på GPSen. Men havde vi ikke haft den, kunne vi i grove træk have kendt vor position ifølge forekomsten af fugle, fisk, delfiner og hvaler.

På hele strækningen var der masser af de smalvingede, lavtflyvende fuglearter, som elegant følger bølgerne i få cm højde og snupper deres føde fra havoverfladen uden at dykke eller lande. De er der i mange størrelser fra solsortestore til Laysons Albatros med et vingefang på 2 m. Selvom vi havde autopilot, som styrede båden på den forlangte kurs, så havde vi altid en af os på vagt, og det blev aldrig kedeligt. Jeg nød alle disse elegante flyvere i alle belysninger. Og så var der pludselig en luffe, der vinkede dovent i overfladen. En havskildpadde.

Så var vi i en ny zone.

Da vi nærmer os ankerplads ved Crescent City på ca. 42 gr. i den nordlige del af Californien, ser vi de første Pelikaner, det er de brune. Flyver på række helt efter bogen. Beslutter at studere dem nærmere ved lejlighed.

I dette område får vi også de første store oplevelser med hvaler. Det er Humpbacked Whales, Pukkelhvaler, som en halv mil foran os springer næsten fri af vandet, blæser og vifter med deres haler. I lang tid har vi dem i kikkerten, og senere indhenter vi dem og har dem 50 m fra båden, men da kun lige med ryggen i overfladen.

For anker i Shelter Cove på 40 gr., en meget barsk og åben plads med en smule læ fra en lille pynt. Store døninger ud for et lille fattigt fiskerleje. Ankervagt med fuglekig. To meget flotte Fiskeørne jagter nær os. Ser ud fuldstændigt som mine Hjarbækørne, men fisketeknikken er lidt anderledes. Her tager de hele dykket i eet hug og brækker først af lige over vandet, hvis de ikke mere er sikre på byttet.

Her er rigeligt med fisk, så de har kræfter til at satse noget mere.

Næste anduvning er Bodega Bay, en indsø på ca. 38 gr. ikke så langt nord for San Francisco. Under indsejling via smal kanal er kystens grønne skrænter dekoreret med flere Snowy Egret. De står ubevægelige, som fine papirklip. De næste dage går jeg meget langs kysten og oplever dem på 20 meters afstand. Det kunne jeg ikke have gjort med slægtningen, Sølvhejren ved Fiskbæk Å, men det er generelt herovre, at fuglenes flugtafstand er meget kort. Har Amerikanerne været bedre mod deres fugle, eller er det kun fordi her er så megen plads?

Bodega Bay er et pragtfuldt fugleområde med store lavvandede områder, som tidevandet tørlægger hver dag.

HJEJLEN

Her var store flokke af Marbled Godwit og Least Sandpiper, som var pragtfulde at se med det røde aftenlys i ryggen. Lidt inde i land sad flokke af Brewers Blackbird i træerne og sang melodisk, som når vore stære samles i efteråret. Over det hele svævede adskillige Turkey Vultures, Kalkungribe. Sorte silhuetter mod den blå himmel. Det røde hoved ses kun tæt på, eller når lyset falder meget rigtigt.

tiv flyve- og jagtteknik. Takket være det tunge næb behøver den bare at klappe vingerne ind for at udløse et hurtigt dyk, og den har næsten altid en fisk med op. Den er betydeligt mere effektiv end den ellers så elegante Fiskeørn.

På denne ankerplads fulgte jeg også Black-crowned Night Heron, Nathejre. Den havde bekvemt valgt et fiskestade på siden af en anden sejlbåd. Den stod

Nu springer vi til Half Moon Bay lige syd for San Francisco. Det blev mit Pelikansted. Der var en stor koloni af de brune på en stenmole nær vor ankerplads i havnens yderbassin. Vi lå her en hel uge og ventede på en ny radar. Pelikanen er virkelig underholdende. Klovneagtig både på land og i luften. Kan antage alle mærkelige figurer og har en kluntet, men meget effek-

på bådens fender og kunne lige nå ned efter småfisk.

Den brune Pelikan har en hvid slægtning, som jeg fulgte på nært hold i Morro Bay, en anden Californisk ind sø på ca. 35 gr. Den opfører sig mere som en Svane. Søger sin føde liggende på lavt vand med gumpen i vejret. Morro Bay afskærmes mod Stillehavet af en lav sandtange med klitter og nøj-

som vegetation. En del er afspærret som fuglereservat, men resten måtte jeg gå på med en advarsel om Klapperslanger hængende i ørerne. Her fulgte jeg en meget smuk White-tailed Kite, Amerikansk Blå Glente, som musede over tangen.

Nu springer jeg hele Los Angeles området med The Channel Islands udenfor, samt San Diego over. Jeg må jo have en ende på denne specielle fugleversion af min dagbog. Vejret bliver varmere og varmere, og havet skifter gradvist farve og bliver lysende blå. Vi hopper helt ned på den sydlige fjerdedel af Baja California. Vi har længe været i Mexico og sejlet langs de smukke gølge kyster skabt af vulkaner. De er brunligt gyldne når vi går ind til vore ankerpladser med eftermiddags-solen i ryggen. Jeg vil skrive et par ord om en af turens største oplevelser. Bahia Magdalena, som er en indsø på størrelse med San Francisco Bay. Vi er på ca. 24 gr. Ligger en uge for anker i dens nordvestlige del ud for Puerto Magdalena, som dog ikke er en havn, men bare en strand som er velegnet som base for de lokale fiskere. Ved indsejlingen mødes vi af adskillige Magnificent Frigatebirds, som på deres lange smalle vinger elegant svæver ned over MARIE for at se om hun er en fiskerbåd, som kaster føde af sig. Jeg blev aldrig træt af synet af deres lange kløftede haler og hannernes kraprøde strubeposer.

Her er et lille fiskersamfund med ca. 60 boliger placeret langs hen ad stranden. Omgivet af gølge lave bjerge. En 5 km vej fører til en anden fiskeplads ved en bugt mod nord. Skal man bort fra

området kan det kun ske pr. *panga*, som fiskebådene hedder. Det er bare store plastjoller med en kraftig påhængsmotor. 20 km mod nord ligger nærmeste by, San Carlos. Befolkningen lever enkelt i meget primitive huse, som man kan i dette varme og solrige klima. Vi er her i sidste del af november og har 25-30 gr. C om dagen og forholdsvis lune nætter.

Jeg tager ofte jollen i land og går lange ture. Langs vejen mod nord er et mangroveområde, som giver grundlag for en del fugle. Her var White Ibis, Little Blue Heron, Great Egret, Blue Heron og adskillige andefugle som larmede i mangroven uden at stille sig til skue.

Næste stop var Cabo San Lucas på sydspidsen af Baja. Her var den totale kontrast. Dyr marina omgivet af nye hoteller. Lidt som Tenerife. Alt med sigte på rige amerikanske lystfiskere, som i farvandet omkring kan fange de stor og eftertragtede fisketrofæer. Her var det, at mine bådfæller, MARIES ejere, fortalte mig at de opgav den videre tur. To dage efter tog jeg hjem pr. fly via Los Angeles og Amsterdam og landede i Billund den 3. december. Efter et stort knus til mine venner og tak for en overdådig oplevelse.

Af Kurt Due Johansen

Tårnfalkekasser op til fuglerige strandenge og enge en dårlig idé.

Mange privatpersoner hjælper vore fugle med at få mulighed for at yngle ved at ophænge redekasser, et fortræffeligt initiativ. Når det gælder kasser til Tårnfalk skal man overveje placeringen, så man ikke ved at hjælpe denne kommer til at gøre skade på en række andre arter.

Artiklen har tidligere været bragt i DOF-Fyns blad Havrevimpen.

Tårnfalke, der bor op til fuglerige strandenge og enge præderer unger af de vadefugle, som yngler på engene. Det viser en svensk undersøgelse, som er refereret i Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift.

Opdagelsen blev gjort, da man ville ringmærke tårnfalkeungerne i en kasse nær nogle fuglerige enge i Sydsverige. Ringmærkeren fandt i tårnfalkekassen adskillige ringe, der stammede fra unger af Almindelig Ryle og Hvidbrystet Præstekrave. Disse to vadefuglearter er på kraftig retur i Nordeuropa, og svenskerne gør et stort arbejde for at beskytte dem. Derfor var det ærgerligt, at Tårnfalkene præderede vadefugleungerne.

Det er for øvrigt ingen ny opdagelse, som svenskerne gjorde – blot en bekræftelse af, hvad man vidste i forvejen. Tidligere hængte man også tårnfalkekasser op til reservatet Tipperne i Ringkøbing Fjord. Men da observatørerne så at Tårnfalkene fangede unger

af Stor Kobbersneppe, blev kasserne hurtigt pillet ned igen!

Det, man kan lære af de danske og svenske erfaringer, er, at man ikke skal hænge tårnfalkekasser op i nærheden af (vade)fuglerige strandenge og enge. Vadefuglene er overalt i rivende tilbagegang og må have al den beskyttelse og opmærksomhed, de kan få.

Vi skal naturligvis ikke gå ud og bekæmpe Tårnfalke, men vi skal tænke os om, når det gælder ophængning af kasser til denne lille smukke rovfugl.

Udover at vi ikke bør ophænge tårnfalkekasser i og ved fuglerige strandenge og enge, bør der heller ikke ophænges tårnfalkekasser inden for en 1-3 kilometers afstand fra fuglerige enge, idet tårnfalken naturligvis tilbage lægger en vis afstand for at fouragere.

Derimod er der en god idé i at hænge tårnfalkekasser op i det dyrkede land. Det har nemlig vist sig, at man kan få mange tårnfalke til at slå sig ned her, blot der er gode boliger.

Tårnfalken har svært ved at finde ynglepladser, her har et par slået sig ned i et hul i en fynsk kirke. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Af Thomas Buus

Siden Sidst 4. kvartal 2003.

Tegninger: Jens Frimer Andersen, grafik: Jørgen Peter Kjeldsen

Denne udgave af Siden Sidst dækker perioden fra 01/10 2003 til 31/12 2003.

Observationerne, der er brugt i denne udgave af Siden Sidst, er alle trukket ud fra DOFbasens daglige opdateringer af observationer. Derfor kan der nok være nogle spændende observationer rundt omkring fra amtet, der er faldet ud, hvis de ikke har været opdateret her. Alle observationer mærket med en asterisk (**Prærieløber***) skal først godkendes af DOFs sjældenhedsudvalg (SU). Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Vejret i perioden blev generelt varmere end normalt. Oktober blev koldere og mere tør, end det ellers plejer. November blev lidt lunere end ellers, med mindre sol og nedbør. December blev lun med mere sol og nedbør end normalt, og vi fik lidt sne i dagene omkring julen.

En Prærieløber holdt til på Bygholm i begyndelsen af oktober. En stor invasion af Bjergpibere, en observation af 2 Storpibere, flere observationer af Rødtoppet Fuglekonge og en rastende Rosenstær i Vejlerne i midten af oktober.

Der har været flere observationer af **Islom** end normalt, 3 fund i oktober og 3 fra december, hvor fra det ene var et indlandsfund. D. 12/10. 1 ved Hamborg, d. 25/10 1 ad. ved Roshage, d. 26/10 1 2k ved Lild Strand.

D. 15/12 sås 3 2K fugle ved Lild Strand og en af disse kunne ca.

35 min senere ses ved Roshage.

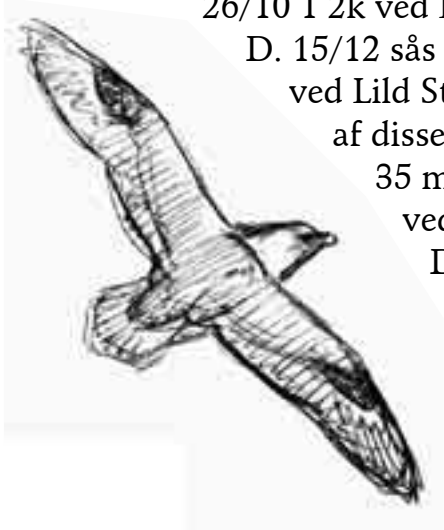
D. 30/12 blev en fugl fundet rastende i Nors Sø, hvilket

må siges at være noget usædvanligt.

To lokaliteter har vist mange rastende **Toppede Lappedykkere**. Nors Sø havde max. d. 25/10 med 225 og d. 3/12 blev der set 131. Vandet Sø havde max. d. 3/12 med 284.

En sen **Gråstrubet Lappedykker** blev set d. 18/12 i Nors Sø. Samme sted blev der "som sædvanligt" også set **Nordisk Lappedykker** perioden igennem, max. blev 5 set d. 25/10 og den sidste blev set d. 16/12.

Oktober gav 10 **Sodfarvede Skråper**, 1 d. 5/10 ved Roshage, 3 d. 9/10 ved Roshage, 1 d. 10/10 ved Ørhage, 1 d. 11/10 ved Roshage og 4 d. 11/10 ved Lild Strand.

1 **Almindelig Skråpe** og 280 **Mallemukker** blev set d. 11/10 ved Hamborg og d. 12/10 blev 220 **Suler**, 2 **Almindelige Skråper** og 658 **Mallemukker** set ved Lild Strand.

Der blev 2 fund af **Stor Stormsvale** d. 9/10 1 ved Roshage og d. 19/11 1 ved Ørhage.

3 **Sorte Svaner** havde taget ophold på Agger Tange fra d. 12/10, og to af dem var fortsat på plads d. 7/11. D. 17/12 blev 1 set ved Legind på Mors.

Der blev set 250 **Sangsvaner** og 431 **Pibesvaner** d. 31/10 på Agger Tange og d. 1/11 blev der set 250 **Sangsvaner** ved Lynderupgård.

I oktober måned havde en større flok **gæs** taget ophold ved Rosvang, max. for **Grågås** blev 1700 d. 11/10 og for **Sædgås** blev set 1010 d. 9/10. Det eneste andet sted med over hundrede **Sædgæs** var Tjele Langsø med 250 d. 31/12.

To større tal for **Kortnæbet Gås** skal nævnes, d. 13/10 med 1670 trækkende ved Nr. Vorupør og d. 25/10 sås 500 på Bygholmengen. **Blisgåsen** havde max. d. 20/11 med 27 ved Rosvang og d. 9/12 med 42 på Bygholmengen, hvilket er mange her.

3 flokke af **Canadagås** skal nævnes, d. 13/10 150 ved Bygholmengen, d. 25/10 110 ved Rosvang og d. 23/11 225

ved Ørum Sø, i denne flok kunne også ses en **Nilgås**. Der blev set **Snegæs** ved Rosvang d. 9/10 med 2 og d. 13/10 var det fordoblet til 4.

37 **Knarænder** d. 22/12 i Han Vejle er mange så sent; af andre tal skal nævnes 927 **Taffelænder** d. 31/10 ved Agger Tange. 1800 **Troldænder** d. 2/11 ved Ørslevkloster Sø og 2500 **Toppet Skallesluger** d. 13/10 ved Østerild Fjord, hvilket er mange.

Der er set **Små Skalleslugere** på følgende lokaliteter: Hjarbæk Fjord, Østerild Fjord, Ove Sø, Han Vejle, Bygholmengen, Nors Sø. Max for arten blev d. 5/12 med 42 ved Østerild Fjord og d. 30/12 med 31 ved Nors Sø

Der blev sat ny rekord for **Trane** i Vejlerne d. 2/10, hvor hele 111 rastede. Ca. en måned senere d. 9/11 var der fortsat 85 fugle. Kun to andre steder blev der set **Trane**: d. 25/10 6 ved Sjørring Sø og d. 24/11 27 trækkende ved Flynder Sø. Et større tal af **Blis-høne** skal nævnes, d. 3/12 3000 i Vandet Sø.

To til tre **Havørne** sås i perioden. Den første observation er dog en trækkende 2K fugl d. 24/10 over Hanstholm, og ellers kunne der ses en 1K og en 2K rundt omkring Vejlerne fra d. 26/10 og året ud. En **Rød Glente** kunne ses flyve sydover d. 18/10 ved Skyum Bjerger, årets sidste 2 **Rørhøge** sås ved Kærup Holme d. 26/10. Max. for **Blå**

HJEJLEN

Kærhøg blev den 9/11, hvor 22 kunne ses i Vejlerne.

Der er set 1 **Vandrefalk** på følgende lokaliteter, Vangså Hede, Ove Sø, Hanstholm Fyrhaver og Lynderupgård Enge, og 2 fugle sås på, Legind Vejle og Kærup Holme.

I Vejlerne skulle der have rastet op til 9 fugle. D. 22/12 rastede en adult fugl, med karakterer svarende til *Calidus*. Det er en nordlig race af **Vandrefalk**, der overvintrer i troperne. Der er tidligere nogle mulige fund herhjemme fra.

En **Storfalk** sp. blev set ved Lynderupgård Enge d. 24/10, det drejer sig om en **Vandrefalk**, der blev set samme sted fire dage senere.

D. 17/12 kunne 100 **Viber** ses ved Legind Vejle, d. 25/10 var 50 **Strandhjejler** på Bygholmengen. Der blev i efteråret lavet en optælling af **Hjejler** i Limfjorden, på Agger Tange blev der set 12300 d. 12/10 og dagen efter d. 13/10 blev der i hele Vejlerne set 17000.

Max. for **Sortgrå Ryle** blev 22 d. 22/12 på molen på Agger Tange.

En 1K **Prærieløber*** blev set på Bygholmengen d. 5- og 6/10. Der er 4 tidligere fund fra amtet, 3 fra Vejlerne, 2 i 1996 og 1 i 1999 og 1 på Agger Tange i 2001.

To sene **Sortklire** blev set ved Hjarbæk Fjord, 1 d. 29/11 ved Skals Å og 1 d. 2/12 ved Sundstrup. Et fund af en overvintrende **Svaleklire** blev set på årets sidste dag ved Tapdrup.

Årets sidste **Islandsk Stor Kobbersnepe** blev set på Bygholmengen d. 25/10, et større tal af **Dobbeltbekkasin** er fra Kølsen Enge, hvor 97 sås d. 24/10.

D. 3/10 blev den første **Enkeltbekkasin** set ved Hanstholm Havn, Nors Sø var periodens bedste sted for arten og max. for de tre måneder blev d. 25/10 med 11 fugle, d. 20/11 med 7 fugle og d. 8/12 med 3 fugle.

Der blev set 6 **Skovsnepper** ved Hørup d. 1/11.

2 sene **Odinshøns** blev set d. 12/10 på Agger Tange, hvor de lå og fouragerede sammen med en **Thorshane**. 2 **Thorshaner** blev set trækkende ved Hamborg d. 12/10, og årets sidste var en sen fugl, der sås d. 6/12 ved Roshage.

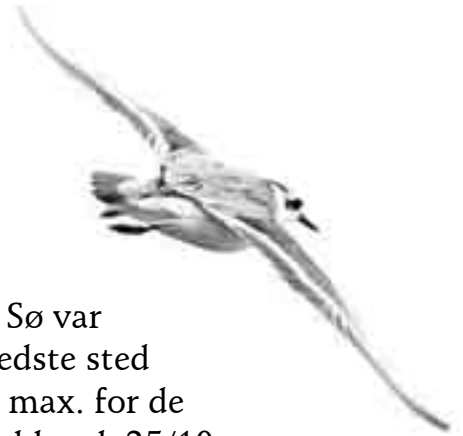
Et par kjovetal skal nævnes: d. 11/10 sås 26 **Storkjover** ved Lild Strand, og årets sidste sås sent d. 15/12, hvor en sås ved Roshage.

Af **Mellemkjover** sås 2 d. 11/10 ved Hamborg, 1 d. 12/10 også ved Hamborg og endelig 1 d. 5/12 ved Lild Strand.

Den gammelkendte **Sorthovedet Måge**, der holder til i Hanstholm Havn, sås frem til d. 4/10, og endelig blev en 2K set trækkende ved Roshage.

Der blev set pænt med **Sabinemåger** i midten af oktober. D. 8/10 1 ad ved Lild Strand, d. 9/10 1 1K ved Roshage, d. 11/10 1 1K ved Lild Strand, d. 12/10 1 ved Hamborg, d. 18/10 1 1K ved Hanstholm og endelig d. 20- og 21/10 1 1K rastende ved Hanstholm Havn.

D. 15/12 sås 1068 **Rider** trækkende ved Roshage.

2004/1

1 ad **Kaspisk Måge** sås rastende i Hanstholm Havn d. 29/12. D. 24/10 sås 3 1K **Sildemåge** rastende i Hanstholm, hvilket er årets sidste.

Den første **Gråmåge** denne vinter, 1 1K sås d. 19/11 i Hanstholm Havn. D. 15/12 sås en 1K fugl først trækkende ved Lild Strand, ca. 40 min. senere blev den set ved Roshage og lidt efter kunne den findes rastende i Hanstholm Havn, hvor den kunne ses frem til årsskiftet. Endnu en 1K fugl blev set d. 29/12 ved skibsværftet på Agger Tange.

Der blev set 1 **Lunde** d. 5- og 11/10 ved Roshage og d. 12/10 sås hele 3 ved Hamborg. To større tal af **Søkonge** skal nævnes: 11/10 med 10 ved Bulbjerg og d. 26/10 med 23 ved Lild Strand, i december blev der set en fugl følgende steder: d. 5/12 ved Lild Strand, d. 29/12 ved Agger Tange og d. 30/12 ved Ørhage.

Der blev set 1 **Mosehornugle** på følgende lokaliteter; Roshage d. 5/10, Bygholmengen d. 25/10 og Vangså Hede d. 31/12. En **Sortkrage** blev set d. 4/10 ved Hanstholm slamdepot. 1000 **Alliker** blev set trækkende syd ved Agger Tange. Årets sidste svale blev en **Landsvale** d. 25/10 ved Nors Sø. Der blev kun set tre flokke over 10 **Bjerglærker**, 15 sås på Agger Tange d. 13/10, 11 sås ved Nørre Vorupør d. 24/10 og 27 sås ved Rosvang d. 20/11.

Det blev et godt efterår for **Bjergpibe-**

ren, den første sås på Agerø d. 24/10. D. 22/12 sås 36 fugle i Vejlerne, 24 ved Kogleaks og 12 ved Bygholms Nordlige Rørskov. D. 29/12 sås 1 ved Ørum Sø og 2 på Agger Tange. D. 16/12 sås 50 **Engpibere** ved Vesløs/Arup Vejle. To observationer af **Storpibere** runder et godt år for arten. To fugle blev set på Bygholmengen d. 1/10, og en fugl blev set ved Fegge på Mors i oktober, dog uden dato.

Der er to decemberfund af **Bjergvipstjert**: 2 ved Hørup d. 7/12 og 1 ved Rindsholm d. 10/12, og to oktoberfund af **Gul Vipstjert**: 1 d. 4/10 på Bygholmengen og 1 d. 5/10 ved Ejerslev Lyng.

To fund af **Ringdrossel**, 1 d. 16/10 ved Gl. Vesløs og 1 d. 20/10 ved Vejrum.

En jule-**Munk** blev set i Viborg d. 24/12.

D. 4/10 sås de sidste 4 **Løvsangere** for i år i Hanstholm Fyrhave. Der blev set 5 **Rødtoppet Fuglekonge** i perioden. 1 blev ringmærket ved Hanstholm Fyr d. 17/10, 1 blev set i Bjergby d. 9/11, 2 blev set og den ene ringmærket d. 16/11 ved Øsløs og endelig blev en set d. 20/11 i Hanstholm Fyrhave. En sen

Rødtoppet Fuglekonge, Sdr. Øsløs 16/11 2003.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen

HJEJLEN

Broget Fluesnapper blev set d. 12/10 ved Lild Strand.

D. 24/10 var der gang i mejserne over Hanstholm, 110 **Blåmejser** og 55 **Musvitter**.

D. 12/10 sås 2 **Korttåede Træløbere** ved Hald Hovedgård, det lader til, at arten har bidt sig fast her.

Der er set 1 **Stor Tornskade** på følgende lokaliteter, Nors Sø, Lund Fjord, Rettrup Kær, Han Vejle, Demstrup og Ove Sø, 2 fugle sås ved Vandet Sø, og endeligt blev der set 4 fugle d. 2/11 ved Nørreåen ved Viborg.

Der blev set 8 **Vandstære** i Nørreåen mellem Bruunshåb og Rindsholm, hvoraf 6 blev ringmærket.

En 1k **Rosenstær*** blev fundet ved Ny Kløv og Revlbuske nord for Lønnerup Fjord d. 13/10 og blev set frem til d. 21/10. Kun en større flok af **Kerne-**

bider, nemlig d. 6/10 med 45 i Vandet Plantage.

2 **Store Korsnæb** blev set ved fugletårnet ved Nors Sø d. 8/12. Der er 12 fund i amtet siden 1990, alle fundene stammer fra Vejlerne, Agger Tange og Hanstholm området.

I oktober er der 4 fund af **Laplandsværbling**, 1 d. 6/10 ved Lild Strand, 1 d. 24/10 Agerø, 2 d. 26/10 Hanstholm og endeligt 1 d. 30/11 Hanklit. Den her i amtet sjældne **Hortulan** blev set så sent som d. 19/10 på Stenklipperne ved Agerø. En større flok af **Bomlærke** skal nævnes; 180 d. 16/11 ved Agerø.

Flokke på over 10 **Snespurve** nævnes: 22 d. 24/10 Agerø, 90 d. 7/11 Agger Tange, 31 d. 23/11 Irup, d. 28/12 17 ved Bygholmengen og endeligt 30 d. 26/12 ved Bulbjerg.

Konservatoren i Aalestrup:

- Trofæmontering
- Udstopning af fugle og pattedyr
- Restaurering af præparater
- Udlejning og salg
- Garvning af skind

JANE OG VAGN REITZ

- aut. zoologisk konservator fa. -
Nørrehedevej 33. 9620 Aalestrup
Telefon og fax 98 64 18 91

Møder:**Lysbilledforedrag: HAVØRNEN i Grønland og Danmark. Onsdag d. 17. marts 2004.**

Mødested: Sdr. Mølle, Vinkelvej 40, Viborg (indgang fra gavlen) kl. 19:30. Frank Wille, der er en af Europas førende havørneeksperter vil denne aften vise fantastiske billeder fra Havørnens liv i Grønland og Danmark. Frank har fulgt ørnene på allertætteste hold, og han vil bl.a. fortælle om trusler mod ørnene og også om, hvorfor de forsvandt fra Danmark og nu er på stærk fremmarch i Danmark igen og hvem ved, måske en dag er den ved Viborg. Glæd dig til de fantastiske lysbilleder og en aften med disse imponerende fugle. Foredraget arrangeres i samarbejde med DN Viborg. Kaffe, øl og vand kan købes.

Ture:**HJARBÆK FJORD, søndag d. 14. marts 2004.**

Mødested: Kvols Vig kl. 8:00. Turlleder: Robin Milner (tlf. 8667 5086). Fjorden huser stadigvæk mange dykænder i senvinteren/det tidlige forår. Der ses store forekomster af Hvinand, og der er stor mulighed for alle tre skalleslugerarter. Rovfuglene ses altid ved fjorden, og har vi heldet med os ser vi en af kærhøgearterne. Gæs og gulnæbbede svaner kan ses på engene i nærheden. Er vejret lunt, vil der også være mange småfugle i luften.

SYDMORS' STRANDENGE, søndag den 27. marts 2004.

Mødested: i Tissinghuse ved molen kl. 8:00. Turlleder: Jens Jørgen Pedersen.

(tlf. 9772 0420).

En tur rundt til Sydmors' strandenge for at opleve forårets fugleflokke og landskabet. Hjejler, Alm. Ryle og andre vadefugle dominerer sammen med Lysbugede Knortegæs, i hvis fourageringsområde vi vil være; måske ses en flok Bjærglærker. Forhåbentlig laver nogle rovfugle – Musvåger, Tårnfalke, Rørhøg og måske en Vandrefalk uro på engene. Det anbefales at medbringe er termokande med varm kaffe.

GEDDAL ENGE, søndag den 18. april 2004.

Mødested: P-pladsen kl. 7:00. Turlleder: Robin Milner (tlf. 8667 5086). Geddal i april byder på lidt af hvert. De allersidste vintergæster er på vej væk. De trækkende vadefugle er og første sangfugle er begyndt at dukke op. Der er mulighed for forskellige rovfugle som høge og falke. Der bliver også mulighed for at kigge forbi Sønder Lem Vig og Venø Bugt. En god tur også til de mindre erfarne fuglekikkere, da fuglene kan ses under overskuelige forhold.

STENDAL SKOV, lørdag den 24. april 2004.

Mødested: Hvam rasteplads ved hovedvej A13 nord for Thorning, kl. 7:00. Turlleder: Annie Pedersen (tlf. 8688 0248). En tidlig forårstur i skoven med chancer for Sortspætte, Ravn, Spætmejse, korsnæb, Misteldrossel m.fl. De første sangere er forhåbentlig kommet til landet, vi kan forvente Gransanger, Løvsanger, Munk, Skovpiber og Jernspurv. Velegnet for nybegyndere og familier. Afholdes af Kjellerup DN i samarbejde med DOF Viborg.

AGERØ, lørdag den 1. maj 2004.

Mødested: P-arealet ved Agerøvej 32, kl. 8:45-9:00

Turleder: Poul Roesen, Morsø Landboforening og Eyvind Lyngsie Jakobsen, DOF/Fugleværnsfonden.

Arrangementet slutter kl. ca. 12:00.

Som antydnet er der tale om et fællesarrangement, som i tilfælde af godt vejr nok vil få mange landmænd fra Mors til at komme. Udover forhåbentligt at kunne vise mange fugle i Fugleværnsfondens reservat, har arrangementet også til formål at vise, hvorledes en grøn organisation og en landmand kan arbejde sammen om pleje og pasning af en vigtig fuglelokalitet.

SØDAL SKOV, søndag den 2. maj 2004.

Mødested: Rødding Kirke kl. 7:00.

Leder: Ole Lilleør (tlf. 8662 8032/2078 9587). Vi går en tur og oplever det spirende forår i denne smukke skov.

Flere af forårets sangere er nu på plads, og skoven er rig på hulrugende fugle. Flere spættearter kan med lidt held opleves, og Ravnene vil sikkert følge os på vores vej.

AGERØ, fredag den 7. maj 2004 (St. Bededag).

Mødested: P-pladsen ved Agerøvej 32, kl. 07:30. Turleder: Eyvind Lyngsie Jakobsen. Turen slutter ca. kl. 11:30.

Først går vi ned på Agerø østlige strandenge, der ofte kan rumme noget godt. Derefter går vi til FVFs reservat på vestsiden. Der er intet til hinder for, at deltagere kan komme senere end kl. 07:30, men de skal da gå direkte til FVFs observationsskjul. I almindelighed er området på det valgte tidspunkt fyldt med fugle. De Lysbugede Knortegæs og Hjejlerne vil være dominerende. Men også meget andet vil vi kunne se.

VISKUM SØ, onsdag den 12. maj 2004.

Mødested: P-pladsen ved Viskum Kirke kl. 19:00. Turleder: Martin Kviesgaard (8664 3646).

Viskum Sø har siden genetableringen vist sig at virke som en magnet på mange fugle, og i maj er antallet af både arter og individer højt. Vi håber der er mange vadefugle, ænder og måske rovfugle. En god tur for begyndere. Husk aftenkaffen på denne minitur, der forventes afsluttet ca. 20:30.

NEUSIEDLERSEE, Østrig, og lidt af Ungarn, tirsdag den 18. til søndag den 23. maj 2004. Læs om turen på side 38.**FUGLENES DAG, søndag den 23. maj 2004.** Læs om turen på næste side.**VEJLERNE, søndag den 6. juni 2004.**

Mødested: Fugletårnet v. Kærup Holme kl. 5:00. Turleder: Ole Kristjansen (8667 3181).

På en god sommerdag kan vi se og høre op mod 90 forskellige fuglearter i dette Danmarks fineste vådområde. Vi vil gøre holdt flere forskellige steder samt ved de fleste af de mange fugletårne. Der er bl.a. chance for Savisanger, Græshoppesanger, Plettet Rørvagtel, Sortterne, Rørdrum, Skægmejse og årets største hit! Husk at medbringe morgenbrød og kaffe.

Natravnetur i KOMPEDAL PLANTAGE, fredag den 11. juni 2004.

Mødested: Knudstrup Kro kl. 21:30.

Mødeleder: Annie Pedersen (tlf. 8688 0248). På jagt efter Natravne og Skovsnepper. En rask travetur i samlet flok ud midt i plantagen, hvor de fleste plejer at holde til. Gode chancer for at se rå og ræv. Tag natkaffen med. Turen aflyses, hvis det er dårligt vejr (koldt eller regnvejr). Afholdes af Kjellerup DN i samarbejde med DOF.

FUGLENES DAG, søndag den 23. maj 2004.

DOF Viborg Amt arrangerer for 20. år i træk "Fuglenes Dag". I år er der ture 2 steder i amtet.

Turene er for alle – børn og voksne – nybegyndere og øvede fuglekikkere. Fuglesangen er på sit højeste netop nu, så der er gode muligheder for en rigtig stemningsfuld tur. Turlederne svarer gerne på spørgsmål og fortæller om fuglene og deres sang. Tag evt. kikkert, fuglebog og kaffe med!

ESKJÆR SKOV, Salling. Morgentur.

Tid: kl. 05:00-08:00. Mødested: Gårdspladsen på Eskjær Gods. Turleder: Jeppe L. Jepsen & Flemming Damskov. Tlf. 9758 4202

HALD SØ syd for Viborg. Morgentur.

Tid: kl. 05:00-08:00. Mødested: P-pladsen ved Laden, Hald Hovedgaard. Turleder: Poul Blicher Andersen. Tlf. 8663 8818.

Jeg ved, hvad du taler om.

vestjysk BANK

La' os ta' os af din økonomi

- så kan du bedre koncentrere dig om det du har lyst til
- ornitologi måske.

- vestjyske værdier

St. Sct. Peder Stræde 4 • Viborg • 87 27 38 00

www.vestjyskbank.dk

Martin Kviesgaard
mbk@vestjyskbank.dk

STORTUR TIL NEUSIEDLER SEE, MARCHEGG OG WIEN.

Tirsdag d. 18. – søndag d. 23. maj 2004 (udvidet Kristi Himmelfart-tur.)
Absolut sidste tilmeldingsdato er 15. marts 2004.

Efter mange opfordringer laver vi igen en tur til dette storslåede fugleområde. Turens længde er udvidet til 5½ dage, og vi skal denne gang køre i en senge- eller kabinebus, hvor vi får en væsentligt bedre liggekomfort end i en almindelig sovebus.

Facts omkring bussen:

Kabinebus, som er 13,8 m lang, hvor man sidder 2x2 med bord imellem i en kabine. Denne omdannes til liggeplads på 197 cm, hvor man ligger helt fladt ned på madrasser. Mellem kabinerne er der et skillerum, der kan tage et tryk på op til 8 G (meget). Siddepladser med 3-punktssele. Seler, så man ikke ruller ud af sengen. Bussen er godkendt og synet i 2004. Det sikreste på markedet lige nu.

Det foreløbige program:

Tirsdag: afgang. kl. 12:00 fra Salonen, Viborg og opsamling kl. 13 ved rutebilstationen i Herning.

Onsdag : Vi kommer i løbet af formiddagen til Biæder-kolonien i Weiden. Herefter gør vi et stop ved en lille lund med områdets få Nathejrer, før vi kører det sidste stykke til kerneområdet omkring Illmitz, hvor vi bliver sat af ved Zicklacke. Efter kvalitets-fuglekiggeri her går vi Sandeck-rundturen. Vi kan forvente bunker af vandfugle – bl.a. Purpurhejre, Sølvhejre, måske Dværghejre, Skestork, masser af Rødhovedet And, måske Hvidøjet And og Stylteløber, Sortterne samt Hærfugl, rørskovsfugle, Sydlig Blåhals, Pirol... Vi ender i Illmitz, hvor vi bliver indkvarteret på Hotel Post (fuglekiggernes hotel) med udsigt til en håndfuld storkereder.

Torsdag: Vi starter om morgenen i Hansag-området, som huser de sidste Stortrapper i Østrig. Her ser vi nok også en del rovfugle, bl.a. Hedehøg. Så går turen ind i Ungarn til områderne omkring sydenden af Neusiedler See. Det er for os nye områder, som vi forventer os meget af. Tilbage i Østrig slutter vi eftermiddagen med en gåtur rundt om den glimrende steppesø Lange Lacke.

Fredag: Dagens mål er Marchegg, et helt anderledes område på grænsen til Slovakiet. Her er gammel, delvis oversvømmet skov omkring grænsefloden March. Glæd dig til en koloni af Hvid Stork, enkelte Sort Stork, Sort og Rød Glente, Lærkefalk, måske Lille Skrigeørn, 5-7 arter af Spætter, Hvidhalset Fluesnapper og masser af andre skovfugle. Den sidste del af dagen er fri – der er f.eks. gode muligheder for at leje cykler, eller vi kan arrangere en aftentur ud til rørskoven.

Lørdag: Vi tjekker ud fra hotellet efter morgenmaden. Fælles fugletur om formiddagen. Om eftermiddagen kan du vælge mellem fuglekiggeri i en af Wiens slotsparker med mulighed for Gråspætte eller en eftermiddag i Wien. Vi får alle nogle timer i byen før turen hjemad starter om aftenen.

Søndag: Hjemkomst tidlig aften.

Turledere: Per Wessel Buchwald, Viborg – Bo Daugård, Ikast – Allan Kjær Villesen, Lemvig.

Pris: Ca. 3500 kr. ved 30 deltagere. Dette inkluderer transport med god liggekomfort, bidrag til Rejsegarantifonden og DOF's Stortursfond, 3 overnatninger på Hotel Post, og fuld pension fra onsdag aften til lørdag middag.

Tilmelding (bindende) senest den 15. marts ved indbetaling af depositum 1000 kr. til: Per Wessel Buchwald, e-mail-adresse: tromwald@post.tele.dk, tlf. 8667 1638.

Indbetaling til Nordea, Reg.nr. 9255 Konto nr. 2600103512 (husk angivelse af navn).

Send/ring venligst også oplysninger om navn, adresse, tlf., e-mail og opsamlingssted til Per, Nørresøvej 18, 8800 Viborg.

Stof til HJEJLEN:

- Tekster sendes til redaktøren eller layouteren (adresser i kolofonen på side 2).
- Tekster modtages helst i elektronisk format. Tekstdokumenter bedes *ikke* formateret i tekstbehandlingsprogram (f.eks. Word), men sendes i ren tekstformat .txt.
- Illustrationer og billeder sendes til layouteren, og disse modtages i både analog (papir, negativer og positiver) samt elektronisk/digitalt format.

Deadline:

Bladet udsendes 3-4 gange om året. Deadline for næste nummer er 10. maj.

ISSN 0903-9694
Postbesørget blad
57568, 8245 Risskov Ø

butikkens overskud anvendes til fuglebeskyttelse

www.naturbutikken.dk

.... spot a Kite!

*Naturbutikken er Danmarks bedste lokalitet for
ZEISS - LEICA - SWAROVSKI
NIKON - KOWA og KITE*

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 -140. Telefon 3331 8563
Mandag - fredag 10 -17.³⁰ Lørdag 10 -14. Søn. Lukket

dahl